

Др. И. Матијевић, судија — Београд

АДВОКАТСКО ЗАСТУПАЊЕ У ГРАЂАНСКИМ ПАРНИЦАМА.*

I. Начело принудног заступања адвокатом и начело слободног заступања.

Закон о судском поступку у грађанским парницама (Грађански парнични поступак) од 13 јула 1929 год.¹⁾ усвојио је, по узору на многе иностране процесне законе (Грађанске парничне поступнике) новијега доба²⁾ и по узору на свој изворник (аустријски Грађански парнични поступак,³⁾ *начело принудног заступања адвокатом*. Ово начело, како је већ познато, састоји се у томе, да је за неке, у закону наведене, парнице прописано принудно заступање адвокатом; што значи да странке⁴⁾ не могу самостално⁵⁾ ни покренути, ни на-

* А. Грпц. — Аустр. Грађ. парн. поступак од 1 августа 1895 г.; *Аранђеловић* — Др. Драг. Аранђеловић: Грађанско процесно право Краљевине Југославије, Књ. I Београд 1933; *Fr. Veantw.* — Одговори аустр. Министарства правде на питања достављена му приликом ступања на снагу а. Грпц. (Прилог Л. д. з. од 3 децембра 1897 г. бр. 44); *Горшић* — Др. Ф. Горшић: Коментар Грађанског парничног поступка, Београд 1933; *Грпц.* — Закон о судском поступку у грађанским парницама (Грађ. парн. поступак) од 13 јула 1929 г.; *Neumann* — Dr. G. Neumann: Kommentar zu den Zivilprozessgesetzen, Wien 1928; *Образл.* — Образложење (мотиви) к пројекту Грпц.; *огз.* — Аустр. Општи грађански закон; *Pollak* — Dr. R. Pollak: System des ös. Zivilprozessrechtes mit Einfluss des Executionsrechtes, Wien 1917; *Sperl* — Dr. H. Spertl: Lehrbuch d. bürg. Rechtspflege, Wien—Leipzig 1930; *Спу. Гр. з.* — Грађански законик за Краљевину Србију; *Tillsch* — Dr. E. Tillsch: Einfluss der Zivilprozessgesetzen auf das mater. Recht, Wien 1901; *За* — Закон о адвокатима од 17 марта 1929 г.; *Zuglia* — Zuglia — Verona: Закон о судском поступку у грађанским парницама с коментаром, Загреб 1930.

¹⁾ Који је 1 јануара о. г. добио обавезну снагу и на подручју Апелационог суда у Београду.

²⁾ V. *Sperl* стр. 216.

³⁾ Од 1 августа 1895 год., који је раније важио на подручјима данашњих Апелационих судова у Љубљани и Сплиту (т. ј. пређашњој Словенији и Далмацији).

⁴⁾ Било да се ради о главној странци (тужитељу или туженом), споредном умешачу (§ 118 Грпц.) или ком другом учеснику у парници, за коју је прописано принудно заступање адвокатом.

⁵⁾ Осим у неким изузетним у закону наведеним случајевима, што ћемо даље видети (н. пр. по §§ 247 бр. 1, 471 *Грпц.*)

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ставити односно довршити парницу или предузимати поједине парничне радње. Оне то могу само преко адвоката, који ради уместо њих и за њих, на основу издатог му *парничног пуномоћја*. Противно од овога је *начело слободног заступања*, по коме се странке могу, али не морају, служити адвокатом или којим другим пуномоћником; ако се ипак одлуче да узму пуномоћника могу га изабрати било из реда адвоката или између других лица (неадвоката).

Од начела принудног заступања адвокатом и начела слободног заступања треба још разликовати: 1) *начело релативног принудног заступања* адвокатом и 2) *начело судијског принудног заступања*. По начелу релативног принудног заступања адвокатом у извесним парницама странке могу доћи и лично пред суд без пуномоћника из реда адвоката, али ако хоће да узму пуномоћника а у месту суда има бар два адвоката, онда га морају узети из реда адвоката. По начелу судијског принудног заступања странка, по правилу, не мора имати ни адвоката ни другог пуномоћника. Али у извесним случајевима (ако је неспособна, да се разговетно изјави о предмету правнога спора или усмене расправе) суд јој може наредити, да дође са посебним пуномоћником, а ако је потребно и са адвокатом.⁶⁾

Начело релативног принудног заступања наш закон није никако усвојио. Напротив начело судијског принудног заступања дошло је до изражаја, како ћемо доле видети, у § 249 ст. 1 Грпп. Начело принудног заступања адвокатом изражено је у § 128 ст. 1 Грпп. по коме у поступку пред зборним судовима свију степена⁷⁾ странке морају бити заступане адвокатом, било да се парница води пред већем или судијом појединцем, уколико није у закону што друго на-

⁶⁾ Пре ступања на снагу новог Грађанског парничног поступка *начело принудног заступања* познавали су: аустријски Грађански парнични поступак, који је, до новог закона, важио на подручјима пређашње Словеније и Далмације; затим Грађански парнични поступак који је важио на подручју Апелационог суда у Новом Саду (и то: за парнице од 10.000 динара, затим за меничне парнице без обзира на вредност парничног предмета, дакле, и за оне које су спадале у надлежност среских судова). — По поступку који је важио на подручју данашњег Апелационог суда у Загребу, то начело важило је само за подеске који су се подносили суду. — *Релативно принудно заступање* познавали су: Грађански парнични поступак, који је важио на подручјима пређашње Словеније и Далмације (за оне парнице пред среским судовима у којима је вредност спорнога предмета прелазила вредност одређену за надлежност среских судова, дакле, које су само изузетно долазиле пред среске судове) и Грађански парнични поступак који је важио на подручју пређашње Босне и Херцеговине (за расправе пред позивним судом.) — *V. Образа.* (код *Werka* стр. 504 и 505).

⁷⁾ Дакле, пред окружним (без обзира да ли одлучују као првостепенни или по правним лековима против одлука среских судова), трговачким и апелационим судовима и пред Касационим судом односно његовим одељењима (према § 103 Зус.).

ређено.⁸⁾ То важи и за законске заступнике парнично неспособних лица (§ 103 Грпп.), ако нису сами адвокати или лица споменута у § 129 Грпп.⁹⁾

Као свака устав (свака правна установа) тако и начело принудног заступања адвокатом има и своје добре и своје лоше стране. Добре стране тога начела несумњиво су у томе, што ће парница коју води адвокат односно парничне радње које он предузима у квалитативном, правном, погледу бити увек боље т. ј. боље одговарати закону, према томе и циљу које жели странка парницом постићи, него ли оне које води односно предузима сама странка. Јер адвокат као стручно, правно образовано лице, коме је то искључиво занимање, знаће увек боље да оцени, које су парничне радње у појединим случајевима потребне односно релевантне за успех парнице, коју води, а које су без важности или чак и од штете за њен успех и брзину. Адвокат, дакле, не само да доприноси сигурнијем успеху парнице, коју заступа, сигурнијем остварењу захтева његовог властодавца, него и томе да ће се парнице које он води, бар по правилу, и много брже свршавати, него оне које води сама странка; јер ће се у многим случајевима, захваљујући његовој стручној спреми, и способности подвајања релевантних од ирелевантних парничних радња, избећи многе парничне радње које одузимају и суду и странкама, често пута, много времена. Брзина поступка је пак не само у интересу парничних странака, јер оне долазе много брже до остварења свога захтева, него и у интересу суда, који ће моћи уштеђено време употребити на свршавање других службених послова, па и у интересу правног поретка уопште, који не трпи неслагања између фактичног и правнога стања и коме је стало, да се таква стања што пре уклоне.¹⁰⁾ Разуме се, све то зависи од правилног вршења дужности од стране адвоката; јер неправилно вршење дужности од стране адвоката може произвести и противно дејство: и с обзиром на успех и с обзиром на брзину поступка. Другим речима: рад адвоката у парници може бити од штете и по странке и по суд, а и по правни поредак. Но за такво дејство у већини случајева, неће бити крив, ни адвокат, ни начело принудног за-

⁸⁾ Изузеци: §§ 128 ст. 2, 130, 173 ст. 3, 420 ст. 2, 444, 463, 559 ст. 2, 614 — ст. 3, 677 Грпп. — V. даље под II

⁹⁾ V. Аранђеловић стр. 149.

¹⁰⁾ V. Аранђеловић стр. 148; *Werk* стр. 86; *Sperl* стр. 217 под 2; *Pollak* стр. 141. — По *Pollaku* (в. у прим. 427 код Аранђеловића) установом принудног заступништва не само да се олакшава посао суду, него је то и у индивидуалном интересу грађана, јер су њихови интереси боље заштићени, ако их заступа правно образован сталеж приватних правника. Но услов за то је, да тај сталеж ужива углед; за што је опет потребно, да чланови тога сталежа буду материјално обезбеђени.

ступања, него суд, који није хтео или није умео употребити она средства, која му нови закон даје за спречавање неправилних радња адвоката, нарочито оних којима је циљ одуговлачење парнице. Лоша страна тога начела била би у томе, што су трошкови парница у којима су странке заступане адвокатима, по правилу, много веће, него ли они у парницама које воде саме странке, изузимајући, разуме се, оне врло ретке случајеве у којима су трошкови странке (за долазак суду) услед удаљености њеног боравишта од места суда, већи од трошкова које би она платила на име награде адвокату. Но ти већи трошкови несумњиво су и оправдани и правични, ако се имају у виду напред поменуте користи, од адвокатског заступања за странке и за општи (јавни) интерес. Осим тога тај се приговор да ублажити и смањивањем награда адвоката¹¹⁾ за такве парнице на правичну меру,¹²⁾ тако да трошкови, које мора странка платити адвокату за заступање у парници, буду у праведној сразмери¹³⁾ са користима које она стварно из таквог заступања има.

II. Случајеви у којима је прописано принудно заступање адвокатом.

Принудно заступање адвокатом прописано је, како смо видели, за поступак пред зборним судовима свију степена (§ 128 ст. 1 Грпп.), било да они суде у првом степену или по правним лековима,¹⁴⁾ уколико у закону није што друго наређено. Оно је, дакле, за зборне судове правило. Изузеци од тога начела су двоврсни: једни су учињени с обзиром на предмет спора (парнице) односно врсту поступка (*објективни изузеци*), а други опет с обзиром на личност парни-

¹¹⁾ У тарифи према § 28 За.

¹²⁾ Али ипак имајући у виду, да се адвокатима обезбеди минимум зараде потребан за издржавање њихово и издржавање њихове породице.

¹³⁾ Данашње тарифе, по нашем мишљењу, не само да су у већини случајева, с обзиром на данашње прилике, превисоке, него оне нису ни у сугласности са начелом принудног заступања адвокатом. По § 28 За. оне важе само за случајеве, за које није између адвоката и странке што друго уговорено. Напротив по нашем мишљењу тарифе би морале бити у сваком случају, или бар за случајеве у којима је прописано принудно заступање адвокатом, обавезне и за странку и за адвоката; јер кад се странка принуђава да узме адвоката треба ју обезбедити и од евентуалних претераних захтева адвоката, кога је изабрала и у кога има поверења, у погледу награде за заступање т. ј. одредити максимум награде коју адвокат може захтевати на име награде и коју је она дужна платити, без обзира на евентуални споразум између ње и адвоката, на који је она морала пристати услед тога што није могла наћи другог адвоката у кога би имала поверења, услед недостатка других адвоката, услед хитне потребе за адвокатом или из сличних разлога.

¹⁴⁾ Дакле, и за призив (§§ 559, 561 бр. 5 Грпп.), за ревизију (§§ 599, 600 бр. 4 Грпп.) и за рекурс (§ 614 ст. 2 Грпп.). — Оно важи и за призив и за одговор на призив сиромашне странке, ако у месту има бар два адвоката (§§ 561, 562 Грпп. — § 91 Зус.).

У чара (субјективни изузеци). Изузеци с обзиром на предмет парнице односно врсту поступка таксативно су предвиђени у § 128 ст. 2 Грпп.¹⁵⁾ и у неким специјалним наређењима Грађанског парничног поступка, као и неких других закона. По § 128 ст. 2 Грпп. наређења о принудном заступању не односе се: 1) На првостепени поступак у брачним споровима; 2) на прво рочиште (§ 334 Грпп.); 3) на парничне радње односно извођење доказа пред одређеним или замољеним судијом (§§ 32, 34 Грпп.), затим за парничне радње пред председником већа и старешином суда,¹⁶⁾ уколико закон што друго не наређује¹⁷⁾; 4) на изјаве и радње које се врше у судској писарници (§ 128 ст. 2 Грпп.; § 87 Зус.). — По специјалним наређењима она не важе: 5) у поступку за признање сиромашког права (§ 173 ст. 3 Грпп.); 6) за парнице за које је стварно надлежан срески суд, а пред окружни суд долазе само на основу § 91 Грпп. или зато што је једна од странака у парници судија среског суда (§ 75 Грпп.);¹⁸⁾ 7) за изјаве, молбе и правне лекове сведока и вештака изван рочишта (§§ 444, 463 Грпп.); 8) за правне лекове странака у парницама код среских судова, уколико их не заступа адвокат, и правне лекове који се предају на судски записник (§ 614 ст. 2 Грпп.)¹⁹⁾ као и за призив и одговор на призив у случају §-а 559 ст. 2 Грпп. т. ј. ако у месту парничног суда има бар два адвоката; 9) за предлог да се поставе изабране судије (§ 677 Грпп.); 10) за поништај уговора о избраном суду (§ 679 Грпп.) и за изузеће изабраних судија (§ 682 ст. 3 Грпп.); 11) за извршни поступак, осим уколико се ради о споровима у § 21 Ип., ако се воде пред зборним судом (§ 68 ст. 3 Грпп.)

У свим напред наведеним случајевима, као и у случајевима који су од наређења о принудном заступању адвокатом изузети специјалним прописима, странке не морају бити заступане адвокатом, а ни којим другим пуномоћником. Али ако хоће оне могу узети и пуномоћника, било из реда адвоката или других лица.²⁰⁾

¹⁵⁾ В. Аранђеловић стр. 149.

¹⁶⁾ В. Аранђеловић стр. 150 (нарочито прим. 431); Neumann стр. 491; Spertl стр. 279.

¹⁷⁾ У колико се не предају писмени поднесци (§ 175 бр. 3 Грпп.), уколико није у питању припрени поступак (§ 343 ст. 2 Грпп.) и т. д.

¹⁸⁾ В. Аранђеловић стр. 150; Spertl стр. 279.

¹⁹⁾ То важи на основу § 68 ст. 4 Ип. и за извршни поступак.

²⁰⁾ По Werku (стр. 87) буду ли хтели да се у поменутиим случајевима даду заступати „мораће се дати заступати само по адвокатима“. Ми се не можемо сложити с овим мишљењем. Јер за ствари изузете од принудног заступања, закон не наређује да их странке морају, ако их неће саме предузимати, поверити адвокатима. Оне нису од начела принудног заступања адвокатом изузете под условом да их странке саме воде. То би одговарало начелу релативног принудног заступања, које наш закон није никако преузео. — V. Neumann стр. 495.

Изузеци с обзиром на личност парничара предвиђени су у § 129 и у § 128 ст. 3 Грпп. У § 129 Грпп. предвиђени су изузеци од поменутог начела: 1) за адвокате, јавне бележнике, професоре права на универзитету, затим 2) за чиновнике суда, државног правобраниоштва (одветништва), државног тужиоштва и Министарства правде. Али за лица наведена под 2, само ако су способна за вршење судијске службе и адвокатуре. Према § 128 ст. 3 Грпп. изузети су од поменутог начела ерар и јавне закладе. За њих вреде у том погледу засебни прописи. Осим тога на основу специјалних прописа изузете су од поменутог начела и неке установе и заводи, који постоје и раде у општем интересу.²¹⁾

Лица наведена у § 129 Грпп. могу сама без адвоката вршити парничне радње како пред првостепеним, тако и пред вишим судовима, било да воде парницу у своје име или у заступању своје друге или деце или као законски заступници других лица.²²⁾

Адвокати, јавни бележници²³⁾ и професори права на универзитету изузети су од принудног заступања адвокатом без обзира да ли су „способни за вршење судијске службе или адвокатуре“ т. ј. без обзира да ли по постојећим законима, који за то важе, имају прописане услове за постављење за судију или адвоката. Јер је тај услов, према наред наведеном ограничен само на лица наведена под 2.

Под професорима универзитета подразумевају се редовни и ванредни професори универзитета, али не и доценти и остали универзитетски наставници,²⁴⁾ који у § 129 Грпп, нису изрично споменути и на које се с обзиром на рестриктивно тумачење изузетних одредаба, горње наређење не може протегнути.

Адвокати, јавни бележници и професори права на универзитету изузети су од поменутог начела само ако су у активној служби т. ј. ако стварно врше дужност адвоката, јавно бележника или професора права. Напротив „чиновници суда,²⁵⁾ и Министарства правде“ само под условом да су „способни за вршење судијске службе или адвокатуре“, дакле, без обзира да ли су заиста у активној служби или

²¹⁾ Тако по § 8 Закона о изменама и допунама у Закону о Привилегованој аграрној банци од 5 децембра 1931 год. (Служб. нов. бр. 285—ХСН) Банку може заступати свако од ње опуномоћено лице и у случајевима у којима је прописано принудно заступање адвокатом. — В. Горшић I стр. 443.

²²⁾ Ово је логична последица § 106 Грпп.

²³⁾ Дакле не и адвокатски и јавно бележнички приправници. — Neumann I стр. 429.

²⁴⁾ Тако и *Zuglia* (стр. 205 под 1) и *Горшић* стр. 444.

²⁵⁾ Дакле, не и чиновници у управној, управно-судској или којој другој служби, па макар да су она иначе по постојећим законима „способна за вршење судијске службе или адвокатуре“. — Тако и *Горшић* стр. 444.

пензији, или су дали оставку, осим уколико не постоји који разлог због којег не би могли вршити судијску службу или адвокатуру т. ј. због којег не би могли бити постављени за судију односно за адвоката.²⁶⁾ Јер закон за та лица не прописује изрично као услов још и то, да се, поред тога што су способни за вршење судијске службе или адвокату-ре, налазе у активној државној служби као судије односно да врше адвокатуру.²⁷⁾ То истина закон не чини ни у погледу адвоката, јавних бележника и професора права на универзитету. Али се из стилизације § 129 Грпп., нарочито ако се први део, у коме је реч о чиновницима суда, државног правобраниоштва, државног тужиоштва²⁸⁾ и Министарства правде, види, да је закон то хтео, јер би иначе и за адвокате и јавне бележнике, несумњиво, био употребио исту стилизацију, као и за чиновнике суда, државног правобраниоштва, државног тужиоштва и Министарства правде и прописао као услов само способност за вршење поменутих звања.

(Свршиће се).

²⁶⁾ По *Аранђеловићу* (стр. 150 прим. 433) лицима набројеним у § 129 Грпп. није потребан адвокат „ни онда, ако у току парнице дају оставку на положај или јавну службу или буду пензионисани или оду на други положај. Али ако су услед дисциплинске осуде изгубили положај или саужбу или дошли у пензију, онда им је потребан адвокат у парницама где су они законски заступници“. По *Zuglii* (стр. 205 и 206 прим. 4) „пошто закон не везује поменуту повластицу само с прописаном квалификацијом (коју могу имати и лица у другим ресорима државне службе, а и на приватним положајима) мора се закључити, да одласком дотичних лица са поменутих положаја (н. пр. услед отпуштања, премештања са тих положаја), с којим је закон повезао дотичну повластицу, престаје и та повластица без обзира на узроке због којих је уследио губитак положаја. Према томе ће бивши адвокати и јавни бележници, пензионисани и отпуштене судије, професори права и т. д. после уклањања с положаја требати заступање адвокатом и у текућој парници, коју су започели без адвоката. Тако и *Fr. Beantw. k. § 28 a. Grpp.*; затим *Neumann* стр. 492 и *Gorshuth* стр. 445, који је преузео мишљење *Neumann-ovo.* — В. прим. 28.

²⁷⁾ Као што је то изрично прописано у § 28 а. Грпп, чији први став гласи: „Адвокати, јавни бележници, као и лица која су способна за вршење судијске службе и службе код суда („und bei Gericht angestellten Personen“), не морају бити заступани....“. Према томе наш закон није дословно преузео текст аустр. §-а 28, већ је отступио од њега испутивши речи: „und bei Gericht angestellten Personen.“ Због тога, по нашем мишљењу, изгледају неоснована мишљења наших аутора (наведена у прим. 27), која одговарају тексту §-а 28 а. Грпп.

²⁸⁾ По § 28 а. Грпп. чиновници државног тужиоштва нису били изузети.

Драг. Кнежевић, секретар Београдског апелационог суда.

НЕОПРАВДАНО ОБОГАЂЕЊЕ И ТУЖБА ИЗ ОСНОВНОГ ПОСЛА КОД МЕНИЦА И ЧЕКА

За исплату означене суме новаца по меници или чеку ималац је упућен у првом реду на оно лице које је опредељено на меници или чеку, да ту исплату изврши. То је као што знамо, код *менице* акцептант вучене или издавалац сопствене менице. Даље, трасат непримљене вучене менице и домицилијат. Код *чека* трасат.

Не изврши ли се редовна исплата по меници или чеку, ималац је дужан да ту чињеницу утврди благовремено подигнутим протестом. На основу тога, он стиче право на регресни захтев. Пропусти ли, да благовремено подигне одговарајући протест, онда се каже да је та меница *прејудицирана* — § 52 мен. з. Другим речима, ималац није ни стекао право да се за наплату дуга по меници односно чеку, обрати регресним дужницима. У том случају, испадају из обавезе сви условни (регресни) менични односно чековни дужници. Наравно, ако на меници постоји напомена „без трошкова“ или „без протеста“, онда ималац менице није дужан да подигне протест. У том случају, меница се не може сматрати прејудицираном самим истицањем приговора о неподношењу менице на исплату. Према § 45 мен. з. чињеницу, да је меница благовремено била поднета на исплату не мора да доказује ималац менице, већ онај који противно тврди и жели да се прејудицијом користи.

Када је ималац менице односно чека према наведеном, стекао право на регресни захтев, онда га он мора искористити за законом опредељено време. Не учини ли то, онда је његов меничноправни односно чековноправни захтев према регресним дужницима застарео. — § 70 мен. з. и § 21 чек. з.

Као што видимо, менични односно чековни ималац може било услед прејудиције или због застарелости изгубити право наплате свог меничног односно чековног потраживања.

Када се има на уму циљ, који законодавац жели да постигне установом менице односно чека, онда је разумљива строгост која се тражи код ових писмена. Желела се што бржа и лакша а притом сигурна манипулација са овим писменима, која су често и заменик новца. Повериоцу се дају права, али се предходно од њега захтева обављање извесних дужности. Испуњењем ових, поверилац стиче права. Но и њих има да употреби у релативно кратком времену. За остварење ма ког права по меници или чеку, ималац је дужан да преброди извесну препону. С оне стране препоне чека га право. У противном, губи односно не добија одговарајуће право. На тај начин, постоји и заштита дужника. У извр-

шењу тих дужности лежи гаранција за дужнике, да је се заиста десило оно, што повлачи и њихову обавезу плаћања.

Па ипак, иако се меничноправни односно чековноправни захтеви имаоца на један од наведених начина угасе, као и поред напред наведене строгости — законодавац даје могућности да поверилац индиректним путем дође до меничне односно чековне своте новаца. Ти путеви су *тужба због неоправданог обogaћења и тужба из основног посла*.

I

Неоправдано обogaћење.

О тужби по овом основу говори § 85 мен. з. Он гласи:

„Трасант и акцепшант којих се менична обавеза угасила услед застарелости, или услед тога што су пропуштена чињења прописана ради одржања меничних права, остају у обавези, према имаоцу, ако су се на његову штењу неоправдано обogaшили. Тражење које се на овој обавези заснива може се остварити и на основу судске одлуке о амортизацији настале менице.

„Овај захтев имаоца менице застарева за три године; у осшолом на ову застарелост примењују се прописи грађанског односно трговачког закона“.

„Против осшалих меничних обавезника нема места овоме тражењу“.

Да покушамо анализом законских ставова а имајући на уму и друге меничне принципе, да се упознамо са овом тужбом.

1 — Појам и правна природа. — Тужба која има за основ неоправдано обogaћење из менице није меничноправна већ грађанска тужба. Срп. грађански закон о овој тужби говори у § 902. Но за разлику од ове, а будући да обogaћење произилази из менице, законодавац је сматрао за потребно да предвиди извесне специјалне услове које имаоца менице треба да испуни, да би могао њоме да се користи. Као што видимо, у наведеном законском пропису у погледу застарелости, законодавац нас упућује на прописе грађанског односно трговачког закона.

Основ овој тужби уопште, лежи у неоправданом, противзаконом обogaћењу туженога на штету тужиоцеву. Тужени се неправно, без законског основа користи правним добром тужиоцевим. Управо, црпе извесну корист из њиховог међусобног односа противзаконом и на штету тужиоцеву. Циљ тужбе је, да се то неоправдано коришћење укине и да се ствар поврати у пређашње стање, са накнадом штете. Прецизније речено, по смислу § 902 грађ. закона законодавац претпоставља заблуду тужиоца. У тој заблуди тужилац ја дао нешто што није био дужан по закону или уговору дати. Таквом лицу закон даје право на повраћај тако датог новца, ствари или на накнаду за недужан рад.

Код тужбе из меничног неоправданог обogaћења довољно је, да постоји прејудиција или застарелост менице. Преју-

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
диција или застарелост менице пак може да наступи само из небрежње тужиоаче. Ту заблуде не може бити, пошто је тужилац као ималац менице морао знати, да меницу у случају неисплате треба да протестује или да благовремено подигне тужбу, будући да незнање закона никога не оправдава.

Иако законодавац и ову тужбу која произилази из менице, назива тужбом због неоправданог обогаћења, ипак тужениково богаћење не мора да буде, мада на штету тужиоачеву, — неоправдано и противзаконно, који елементи фактички постоје код тужбе из § 902 срп. грађ. закона. Услед чега је оно наступило? Због нехата тужиоачевог. Тужилац — ималац менице, није са своје стране испунио све законом наложене му дужности. Последица тога је губитак одговарајућег права. Потпуно нормална појава у позитивном праву. Даље, неупотреба већ стеченог права за опредељено време, такође повлачи собом губитак тога права. Ималац права је дужан да се о њему стара. Не чини ли то, он га губи. Оно прелази, ако је то могуће — у руке новог поседника, који се о њему бринуо. Ту не постоји никакво *неоправдано* обогаћење. Код ове тужбе из менице није у питању противзаконно узети интерес, провизија, награда или коришћење рада другог, већ просто губитак права од стране нехатног сопственика у корист лица, које са тим правом има везе. Таквог ето сопственика повлашћује § 85 мен. зак.

Изгледа, да је овај законски пропис у противности са начелима менице а и са одредбама грађанског закона уопште. Меница је строга формална исправа. Ригурозно испуњење прописа мен. закона даје право повериоцу а за дужника ствара обавезу. Кроз цео менични закон види се и заштита дужника од евентуалних злоупотреба. Необављање законом опредељених дужности од стране имаоца менице — повлачи престанак њихове меничне обавезе. §-ом 85 мен. з. све ово пада, јер се даје могућност нехатном и небрежљивом имаоцу да подигне тужбу због неоправданог обогаћења. Овде је исувише заступљен хришћански морал. Извесна доза овога треба да постоји и у позитивном световном законодавству, али ипак она не треба да иде на штету већ утврђених правних норми.

Кратким роковима за меничноправни пропуст и релативно-краткорочном застарелости, законодавац је хтео да заштити меничне дужнике од дуге неизвесности. Међутим, ова се неизвесност дужника §-ом 85 мен. зак. продужује још за три године.

Да завршимо. Тужбом из § 85 мен. закона негирају се потпуно оправдане и у праву примљене институције застарелости и формално правних захтева које иначе имају значаја за стицање или губљење права уопште.

2 — Лица која учествују у спору. — Овде мислимо на тужилачку и тужену страну.

а) *Тужилачка страна.* Законодавац нам каже, да право на тужбу због неоправданог обogaћења из менице припада *имаоцу менице*. То значи, законском притежаоцу писмена, које испуњава све законом тражене услове. Према томе, меница треба да испуњава по форми услове предвиђене за меницу. Следствено овоме, тужени треба да обрати пажњу да ли је подносилац тужбе законски притежалац уредно сачињене менице. На тужиоцу лежи терет доказивања, да је он овлашћен на подизање тужбе о којој је овде реч. Овлашћени пак тужилац — ималац је свако оно лице, које је до те менице дошло уредним начином. Било кроз менично издање као ремитент или кроз менични пренос као индосатар.

Право на ову тужбу имају и пуномоћници сопственика менице, наследници, правопријемници и т. д.

б) *Тужена страна.* По тексту § 85 мен. з. тужени може бити само акцептант или трасант код вучене или издавалац код сопствене менице.

Против осталих меничних обвезника (жираната, авалисте и акцептанта за част) нема места тужби због неоправданог обogaћења. У даљем излагању објаснићемо, због чега се тужба само управља на акцептанта, издаваоца и трасанта а не и на остале меничне дужнике.

3 — У којим случајевима се може подићи тужба због неоправданог обogaћења. — Законодавац дозвољава подизање тужбе у случају меничноправног пропуста или због застарелости. Дозвољава је и на основу судске одлуке о амортизацији нестале менице. — гл. XIV. мен. зак.

Према реченом, противу *акцептанта* вучене или *издаваоца* сопствене менице ова се тужба може подићи само онда, ако је имаочево право на тражење меничне наплате угашено услед застарелости. Значи, ако ималац менице не подигне тужбу против ових лица за три године рачунајући од доспелости.

Против *трасанта* тражење на основу неоправданог обogaћења може се истаћи било зато што је трасант испао из обавезе услед меничноправног пропуста или због застарелости регресне тужбе. Значи, ако је трасант испао из обавезе зато што меница није благовремено поднета на исплату или у случају неисплате, није благовремено подигнут протест због неисплате. И најзад, када је ималац менице већ стекао право на регрес, није подигао регресну тужбу за време од једне године дана рачунајући од дана благовремено подигнутог протеста; а ако се у меници налази напомена „без протеста“ онда од доспелости.

4 — *Обogaћење туженога на штету тужиоачебу.* — За успех тужбе, тужилац треба да докаже и ове две чи-

њенице. Неоправдано обогаћење тужениково на штету тужиоцу треба утврдити и у спору, ако се овај води на основу § 902 срп. грађ. зак. Но за разлику од редовне грађанске тужбе — овде основ неоправданог обогаћења лежи већ у томе, што ималац менице ову тужбу подиже зато што је свој менични правни захтев изгубио услед прејудиције или застарелости. Те према томе, не мора нарочито доказивати неоправдано обогаћење као код редовне тужбе. Суштина пак обогаћења на штету имаоца менице је у односу који по самој законској претпоставци постоји између свих меничних учесника.

Ако анализирамо меницу, овај ће нам појам одмах бити јасан. По данас већ опште примљеној теорији, меница је апстрактна обавеза. Њен издавалац, трасирајући меницу, јемчи сваком њеном законском притежаоцу, да ће сума на њој означена, бити исплаћена у року од стране лица одређеног на самој исправи. Не изврши ли се пак исплата, он — трасант одговара за исплату. Трасант пак са своје стране по неком односу — независном од менице, који постоји између њега и трасата, вуче меницу на овога. Закон претпоставља, да је трасант овлашћен на овај поступак зато што има покриће код трасата. — § 9 мен. з. Трасат кад прими меницу постаје главни менични дужник. То значи, да прима обавезу да плати менични дуг у првом и последњем степену. Штавише, ако меница не буде плаћена, ималац, макар то био и *трасант*, има право на основу менице на непосредну тужбу против *акцептанта* за исплату.

Исто тако, мада закон не тражи означање основа, због чега је меница постала, те је отуда данашња меница апстрактна обавеза — ипак у природи ствари лежи, да се као тачно узме, да је трасант издао меницу ремитенту зато, што је од њега примио извесну противредност. У накнаду за ову — он упућује ремитента на трасата да му овај изврши исплату по меници.

Према реченом, *трасант* се може неоправдано обогатити на штету ремитента, ако је од овога примио одговарајућу вредност (у роби или новцу), издао му меницу а *није* снабдео трасата покрићем, нити је платио менични дуг, већ се користио прејудицијом или застарелошћу према повериоцу. *Акцептант* се неоправдано обогатио у томе, што је примио покриће од трасанта а *није* платио менични дуг, већ се користио према повериоцу застарелошћу. У овоме обогаћењу трасанта или акцептанта лежи и *штета* за повериоца. Наиме, првобитни менични поверилац за дату вредност трасанту добио је меницу. Али услед прејудиције или застарелости, он изгуби свој менично правни захтев. Због овога он трпи штету. Она се састоји, како смо напред казали — у коришћењу акцептантовом односно трасантовом —

www. што зависи од тога, да ли се трасант или акцептант неоправдано обогатио.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
Као што је напред поменуто, законодавац изрично забрањује да се тужба због неоправданог обогаћења управља и против осталих меничних дужника. Међутим и жиранти би могли одговарати као трасант и акцептант. Зашто? Индосатар својинским преносом постаје сопственик менице. За разлику од уступљења по грађанском закону, менични пренос даје новом правопријемнику — индосатеру сва права која уопште по меници један поверилац може да има. Сматра се да он има права према сваком меничном дужнику непосредно то јест као да је са њим директно уговарао обавезу дужника у питању. Дужник му не може истаћи оне приговоре које би могао истаћи ономе од кога је он — садањи поверилац добио меницу. Према томе, кад преносом ранији поверилац уступа новом повериоцу жиратару сва своја права по меници а својим потписом на истој постане жирант — онда то значи, да и он одговара за пријем и исплату менице као и његов претходник а и као трасант. Ни овде — код преноса, законодавац не тражи означавање валуте — вредности, због које је менични пренос извршен. Па ипак, као и код меничног издања, по логици ствари, чим је менични поверилац уступио своја права по меници другом лицу, па му штавише и он сам гарантује исплату дуга онда, ако и он као и трасант испадне из обавезе услед тога што је меница прејудиицирана или застарела — наступило је и за њега неоправдано обогаћење на штету повериоца. Но уколико. У толико, што и он дели судбину са трасантом, јемчи за пријем и исплату. Иначе, његов случај у погледу личног обогаћења није идентичан са трасантовим или акцептантовим. По напред објашњеној претпоставци, ремитент је морао дати извесну вредност и у накнаду за ову добио меницу. У место да чека рок за наплату, он је есконтује пре рока и на тај начин добија накнаду за ону вредност коју је првобитно дао трасанту. Сада, што је он преносом постао и јемац, то се има узети као јемачка обавеза која се даје за сваку продату ствар: да она одговара условима купопродаје.

Узрочна веза између штете и обогаћења не мора да буде непосредна, да би ималац менице имао права на тужбу због неоправдавог обогаћења. На њу има права сваки ималац менице према трасанту и акцептанту. А то по томе, што и последњи поверилац има иста права која је имао првобитни менични поверилац — као што је то уосталом напред изложено.

5 — Застарелост тужбе. — Тужба због неоправданог обогаћења има се подићи за три године од момента наступеле прејудииције односно застарелости. За ову застарелост вреде прописи општег грађанског закона а не меничног о прекиду и обустави застарелости.

6 — Најзад, ова се тужба има подићи не у месту плаћања менице већ у месту становања тужениковог.

Да резимирамо: Тужби због неоправданог обogaћења из менице има места, кад ималац услед меничноправног пропуста или застарелости изгуби своја менична права. Њу може подићи против акцептанта или трасанта, ако су се они неоправдано обогатили на његову штету. Тужба треба да се подигне у року од три године.

II

Тужба из основног посла

О овој тужби говори § 22 чек. зак. Он гласи:

„У место да подигне регресну тужбу (§ 19) ималац чека, ако није друкчије уговорено, може, уз повраћај чека, прошив шрасанша, односно свога непосредног индосанша, оствариши шражбину која проиштиче из правног односа што је био основ издања односно преноса чека.“

„Тужбу у смислу става првог, ималац чека има и онда, кад није испунио услове за регрес или је овај застарео, али му се у том случају од његовог потраживања одбија износ шшеше, коју је туженик прешрпео због прекасно учињеног или пропушеног подношења чека“.

1. — Појам. — Ова се тужба јавља само код односа странака из чека.

Чек је строго формална исправа. Законодавац је предвидео извесне битне услове које једно писмено треба да садржи да би било чек. Ти се услови односе на издаваоца и трасата чека, суму која се има платити, дан издања, место издања и плаћања чека. Основ издању чека није потребан. Што значи, да је чек апстрактна обавеза трасантова према сваком законском чековном притежаоцу. Чек служи као средство плаћања. Па ипак, у логици ствари је и овде, да трасант у накнаду за примљену вредност од корисника чека (за робу, новац, рад и т. д.) овоме издаје чек т. ј. налог своме банкарџу да га из његовог покрића исплати у износу на чеку опредељене суме. Следствено овоме, чек увек долази као последица једног већ раније закљученог посла, који ми истина из чека не видимо. Чековни трасант своју обавезу према саговорачу извршује издавањем чека у његову корист. Према овоме, ранији посао би требао бити ликвидирани издавањем чека. Другим речима, издавањем чека треба да имамо случај гашења старе обавезе новацијом — стварањем новог правног посла којим се гаси раније засновани правни однос.

Међутим, законодавац ради заштите чековног корисника у наведеном §-у 22 вели, да се стварањем чека не гаси стара обавеза по раније заснованом послу. Напротив, он и даље постоји упоредно са правним послом из чека. Тако, да чековни поверилац, ако не добије исплату по чеку од трасата има на расположењу два начина да дође до исплате: рег-

ресну чековну тужбу и тужбу, која проистиче из правног односа, који је био основ издања односно преноса чека.

2. Лице које има право на обв тужбу. — Тужбу из основног посла подиже ималац чека. Према томе, оно што смо казали за имаоца менице код тужбе због неоправданог обогатења, вреди и овде.

3 — Лица противу којих се управља тужба из основног посла. — Тужилац ће тужбу управити противу *трасанта* или противу свог *непосредног индосанта*. Као што видимо, тужба се управља противу онога лица са којим је корисник чека већ био у извесном правном односу који је прегходио издавању односно преносу чека.

4 — Кад има места тужби из основног посла. — Издавањем односно преносом чека у корист чековног повериоца не гаси се ранији правни посао између странака. Он постоји упоредо са чеком. Но, тужба из основног посла може се подићи тек ако *исплати по чеку није извршена од стране чековног трасанта*. Чек је издат зато да би се његовом исплатом угасила и ранија дужникова обавеза. Зато је потребно да се сачека и покуша редовна чековна исплата. Не постигне ли се она — онда чековни поверилац може ту исплату захтевати на два начина: или путем регресне чековне тужбе или путем тужбе из основног посла.

На регресну тужбу ималац чека имаће право, ако испуни услове за регрес т.ј. утврди благовремено подигнутим протестом, да му исплата по презентацији није извршена од трасата.¹⁾

На тужбу из основног посла ималац чека имаће право ако је управи код надлежног суда противу свог непосредног индосанта или трасанта,

Довде ималац чека има право на обе тужбе. Од њега зависи којом ће се тужбом користити. Но ако се реши на тужбу из основног посла, онда ће бити дужан предати — вратити чек туженоме, како не би овај остао обавезан и по чеку. Ако су подједнаки изгледи на успех обеју тужби, ималац ће се одредити свакако на регресну чековну тужбу,

¹⁾ § 19 чек. зак.: „Ималац може вршити регрес против индосаната, трасаната и авалиста ако чек, поднесен на време, не буде исплаћен.

„Подношење на исплату и неисплата треба да буду утврђени:

„1) или јавном исправом („протест због неисплате“);

„2) или потписаном изјавом трасатовом на чеку, у којој изјави треба да буде назначен дан, кад је чек био поднет; ова се изјава мора у протестном року унети у регистар протеста, што протестни чиновник има потврдити на чеку или на алонжу“;

„3) или датираним уверењем завода за обрачунавање, којим се утврђује да је чек био поднет на време и да није измирен обрачуном.

„Протест због неисплате мора да се подигне пре него што протече рок за подношење.“

пошто ће због скраћеног поступка пре моћи да дође до исплате. Али, ако из основног посла има већ какву ствар од вредности као залогу од стране туженог, он ће се вероватно одредити за тужбу из основног посла.

Пример: По основу зајма — зајмопримац је дао у залогу за обезбеду дуга извесну своју ствар од вредности зајмодавцу. У циљу исплате овога дуга он уступи зајмодавцу чек по ком он — зајмопримац има право потраживања за износ дуговане суме. Ако ималац чека оствари исплату по чеку, онда се том исплатом гаси и тражбина из основног посла и он је дужан вратити у залогу узету ствар. На против, ако у исплати не успе — онда он може наплату остварити или путем регресне тужбе или тужбом из основног посла. У овом другом случају, он ће тражити продају заложене му ствари ради намирења свог потраживања. Ако је чековни индосант инсолвентан а нема изгледа да се наплата изврши ни од чековног трасанта — онда ће ималац чека свакако користити право залог, у ком случају треба претходно да врати чек свом непосредном жиранту или трасанту.

Али законодавац у §-у 22 чек. закона иде и даље, па каже, да ако ималац чека изгуби право регресног захтева услед *прејудиције* или *застарелости* овог, онда ипак има још увек права да исплату остварује путем тужбе из основног посла. Као што видимо, у овом другом случају појављује се практична страна тужбе из основног посла.

Чек ће бити прејудициран, ако га ималац не презентира благовремено на исплату или у случају неисплате, ову неутврди благовремено подигнутим протестом.

Регресни чековни захтев застариће, ако ималац не подигне тужбу у року од шест месеци од дана протеклог рока за подношење тога чека на исплату.

Треба напоменути, да ако се тужба из основног посла подиже услед прејудиције чека или застарелости регресног захтева, онда ће се од тужиочевог потраживања одбити износ штете, коју је туженик претрпео због прекасно учињеног или пропушеног подношења чека.

5 — Тужби из основног посла нема места, ако то странке изрично уговоре. Законодавац дозвољава да се имаоцу чека ускрати право на ову тужбу. У том случају та ће се забрана у виду напомене ставити на чек крај потписа онога дужника, који ту клаузулу за себе уговара. Обично означава „без права на тужбу из основног посла.“

Осим овога, тужбом из основног посла не може се ималац чека користити ни онда, ако њој уопште не би могло бити места по самом закону или природи правног посла. На пример, издању и преносу чека претходило је трасантово или индосантово задужење према имаоцу чека — од коцке. Овакво потраживање, као што знамо, је природна облига-

www.цијана не може се остварити судским путем. — § 794 срп. грађ. зак.

Исто тако, тужби из основног посла нема места ако је претходећи однос странака издању или преносу чека противан закону. — §§ 538 и 539 срп. грађ. зак. или се оснива на усменом поклону. — § 564 срп. грађ. зак. и т.д.

У случајевима, кад ималац чека не може подићи тужбу из основног посла јер јој нема места, онда имаоцу чека према §-у 23 чек. зак. ипак остаје право на *тужбу по основу неоправданог обogaћења*.

Чековни ималац за исплату се обраћа трасату као и менични ималац. Но за разлику од овога, он је у повољнијем положају у толико, што кад стекне право на регрес, он истовремено може тражити исплату и тужбом из основног посла. Даље, ако му је чек прејудициран, или регресни захтев застарео, може још увек употребити тужбу из основног посла. Но ако на ову нема права — онда ће као и ималац менице подићи тужбу због неоправданог обogaћења али само противу трасанта, пошто код чека нема акцентанта. Наравно, онда ће бити дужан да испуни све услове које закон за ову тужбу тражи.

Најзад да напоменемо и ово, да у погледу застарелости тужбе из основног посла вреде прописи који се односе на правну природу самог основног посла. Од садржине тога правног посла зависиће застарелост, надлежност и друго.

Да резимирамо — Тужби због неоправданог обogaћења има места првенствено код менице а код чека само онда, ако нема места тужби из основног посла. По суштини својој и тужба због неоправданог обogaћења је тужба из основног посла, само што тај основни посао лежи у правном односу странака око стварања саме менице. Без овог основног посла који се истина не види ни из менице ни из чека, не може се ни створити меница односно чек. Но за разлику од чека, тужба из основног посла подиже се код менице само противу трасанта и акцентанта ако су се они неоправдано обогатили на штету имаоца менице и тек онда ако су се менични захтеви имаоца угасили. Код чека тужби из основног посла има места увек т. ј. чим исплата по чеку није извршена и не само противу трасанта т. ј. ствараоца чека већ и против непосредног индосанта без обзира да ли се је он неоправдано обогатио или не, на његову штету.

Бурђе Г. Маринковић, судија окр. суда за град Београд.

ПРВО РОЧИШТЕ ПО НОВОМ ПАРНИЧНОМ ПОСТУПКУ (§§ 334—337)

(Сршетак)

8) Предлог за дозволу преиначења тужбе. Пре него што почне тећи парница, т.ј. пре доставе тужбе туженику (§ 327), увек је тужилац овлашћен преиначити тужбу, коју је суду већ предао, а нарочито може проширити тужбено тражење, ако се тиме не искључује надлежност парничног суда (§ 330). Ово преиначење пре почетка тока парнице може се састојати не само у проширавању или сужавању тражења већ и у самој промени основа. Кад се у § 380 ст. 1 каже, да се тужба може преиначити ако се тиме не искључује надлежност суда мисли се на отклоњиву ненадлежност т.ј. ону из § 101 ст. 4. Не треба заборавити да се према § 49 надлежност суда, по вредности цени у моменту подношења тужбе и да по § 26 суд, који је био надлежан онда кад му је ствар била поднесена, задржава своју надлежност док се ствар не сврши баш и да се у току промене околности које су у почетку биле меродавне за одређивање надлежности суда, осем ако се изменом тих околности ствар не одузме од домаће судске власти или редовних судова. И по ст. 2 § 6, ако се, пошто започне усмена спорна расправа, тужбено тражење прошири преко 30.000.—, судија појединац и даље остаје надлежан. *Верона-Зуља* додају да расправа започиње оглашењем ствари (§ 197 ст. 1) и ако се тужбени захтев прошири прије тог момента накнадним припремним поднеском, онда се расправа неће водити пред судијом појединцем него пред већем. *Горшћ* (књ. I стр. 273) цитира једну одлуку Врховног суда у Бечу, где се вели, да судија појединац остаје надлежан за суђење и по проширеном тражењу, ма да је тужилац већ припремним писменом био у напред пријавио проширење захтева преко 30.000.— динара, па за тим ту пријаву и на самој расправи поновио, пошто претходну писмену пријаву треба сматрати за беспредметну. Прво мишљење изгледа нам правилније, јер не видимо законску сметњу по којој би се претходно писмено о проширењу сматрало беспредметним. Пошто је парница почела тећи, за преиначење тужбе, потребан је пристанак противника, али ће се сматрати, да такав пристанак постоји ако се туженик упусти у расправљање по проширеној тужби и да се не противи преиначењу. Но суд може преиначење допустити и пошто је парница почела тећи и без обзира на противљење туженика, ако не постоји бојазан да ће се преиначењем тужбе знатно отежати или одуговлачити расправа (§ 330 ст. 2 и 3). Ако тужилац, пошто је већ заказано прво рочиште и туженику достављена тужба, хоће да преиначи своју тужбу, може на првом ро-

ништу предложити да му се то допусти. Судија који води прво рочиште, саслушаће о томе туженика и одмах на првом рочишту закључком решити да ли ће се дозволити преиначење или не. По § 330 ст. 3, против закључка којим се одобрава тражено преиначење тужбе нема места засебном правном леку, већ се може изјавити само замерка у смислу § 260. На случај одбијања предлога за преиначење тужбе, има места засебном правном леку по § 608.

Тужба се неће сматрати преиначеном, па према томе није потребан ни предлог за дозволу тога преиначења, ако се без преиначења основа тужбе, ова измени, допуни, објасни или исправе чињенични наводи тужбе или исправе докази у њој понуђени; или ако се без преиначења основа тужбе сужава тужбено тражење у главној ствари или у погледу споредних тражбина; или ако се у место првобитног захтеваног предмета, други предмет или интерес захтева (§ 330 ст. 4). Преиначење тужбе може бити објективно и субјективно. Објективно је преиначење измена правних чињеница, које су меродавне за правни основ, на пр. тужба због својине промењена у посесорну тужбу. Субјективно преиначење тужбе је, кад се туженик замени другим лицем које није последник, н. пр. место стараоца промени и тужи пупилу односно масу. Да напоменемо, да се предлог за преиначење тужбе може тражити и после првог рочишта, о коме ће се предлогу такође решити у смислу прописа § 330.

У погледу дејства преиначења тужбе, *Горшић* наводи једну врло важну одлуку врховног суда, где се каже, да дозвола преиначења тужбе има само процесно дејство које се састоји у томе што се дотични захтев може расправити и одлучити у границама покренутог парничног поступка, а да се материјално-правно дејство, међутим, просуђује по часу кад се захтев износи, а не по часу кад је била поднета тужба; у овом смислу треба просуђивати прекидање застарелости.

9) **Повлачење тужбе.** Док се тужба може преиначити без пристанка тужениковог само док парница није почела тећи, дотле се тужба може повући без пристанка тужениковог све до почетка првог рочишта т. ј. док се на рочишту почетак истог не огласи (§ 197). Ако туженик не дође на прво рочиште, може се тужба повући и на првом рочишту. Без тужениковог пристанка може се тужба повући све до завршетка усмене расправе ако се тужилац у исто време одрече тужбеног захтева (§ 332 ст. 1 и 2). Туженику није свеједно, да ли ће се тужилац одрећи тужбеног захтева или тужбу повући, пошто одрицање има материјално-правно дејство, док повлачење само процесно правно дејство, те је због тога у овом другом случају потребан његов пристанак. До истека првог рочишта за ово је потребан тужеников пристанак, који ако он ускрати а тужилац се у исто време

и не одрекне тужбеног тражења, тражење повлачења тужбе ће се одбити и поступак продужити. У оним поступцима где нема првог рочишта у техничком смислу (§ 334), повлачење тужбе допуштено је до оног првог рочишта које се по тужби у опште одреди, а код поступка где се на тужбу одговара писменом, до подношења овог одговора, н. пр. до приговора против отказа, до приговора против мандатног налога (*Горшић II* 59). *Верона-Зуља* цитира и једну судску одлуку у овом смислу. *Аранђеловић* мисли да се тужба може повући само док се платни налог не изда а не и до подношења приговора на платни налог (*Аранђеловић II* 12). Међутим пропис § 646 је врло јасан и каже, да се тужба може повући без пристанка туженика само до подношења приговора.

Ако се изјава о повлачењу тужбе учини на првом рочишту, закон не предвиђа да ће се и о томе расправљати и одлучивати одмах на истом рочишту или ће о томе расправљати веће. У прописима који говоре о првом рочишту (§§ 334-337) не говори се о повлачењу тужбе већ у § 332. Како се о преиначењу тужбе као и о одрицању тужбеног тражења расправља и одлука доноси на првом рочишту, то се и о повлачењу тужбе које је слично овима има расправити на првом рочишту.

Повлачење тужбе, ако се одобри, има ту последицу, да се сматра као да тужба није ни поднесена. Закључком ће се наложити тужиоцу да туженику накнади парничне трошкове. Повучена тужба може се изнова поднети, ако се тужилац приликом повлачења није одрекао тужбеног захтева (§ 332 ст. 4-6).

10) **Предлог да се тужба одбаци, зато што која страна нема способности да буде парнична странка (страначка способност).** Парничном странком може бити свако физичко и правно лице у колико има правну способност по прописима постојећих закона, као и удружења и имовинске масе којима посебни законски прописи признају право да буду парничне странке (§ 102 став I). *Аранђеловић* каже, да се способност бити парничном странком поклапа са способношћу бити субјекат — носилац права. Ко није способан да има једно право не може бити повређен у погледу тога „права“. Према томе калуђери не могу у погледу имовине, коју не смеју имати бити парничном странком. (Ипак мислимо да у погледу њиховог пекулиума имају страначку способност). На страначку способност суд ће у сваком стању парнице пазити по службеној дужности (§ 107 став I). Према томе чим се тужба прими, а нарочито приликом одређивања првог рочишта, поред осталог испитаће се тужба и о томе, да ли обе странке имају страначку способност. На случај недостатка те способности суд ће покушати да тај недостатак отклони издајући за то потребне наредбе (§ 107 став 2).

Не отклони ли се у одређеном року тај недостатак одбациће се тужба закључком (§ 325 став 2).

Буде ли у почетку пропуштено да се тај недостатак отклони, може туженик на првом рочишту предложити да се тужба одбаци због страначке неспособности. Не буде ли то предложено, суд може по службеној дужности о овом недостатку претресати на првом рочишту и о томе донети одлуку (§ 334 став 3).

11) Предлог да се тужба одбаци због недостатка парничне способности које странке (парнична способност). Поред способности да се може бити парничном странком (страначке способности), потребно је да странке имају способност за самостално вршење парничних радњи пред судом као странке (парнична способност). Парничну способност има свако лице, у колико може самостално узимати обавезе на себе, о чему ће се оцењивати по постојећим материјалним закон. прописима (т. ј. грађ. зак.), као и да ли је парнично неспособној странци потребно законско заступање, као и да ли је потребно посебно овлашћење за вођење парнице или за поједине парничне радње (§§ 102 ст. II и 103). Онај који нема страначку способност нема ни парничну, али не и обратно. Може се имати страначка али немати парнична способност. Тако могу бити странке али да немају парничну способност: а) малолетници; б) зачета и нерођена деца; в) душевно болесни и душевно немоћни; г) распикуће судом за такве проглашене у погледу имовинских права а не и статусних; д) глуво-неми који се не могу средством знакова споразумети; њ) слепи и глуви; е) слепи и неми; ж) стечајни дужници у погледу имовине, која улази у стечајну масу; и з) удате жене. (Аранђеловић I страна 117). Иностранца који по праву своје државе нема парничне способности, сматраће се пред судовима наше државе парнично способним, ако је парнично способан по нашим законима (§ 104).

На парничну као и на страначку неспособност суд мора пазити по званичној дужности. За пропуштање ове дужности закон је прописао и санкцију која се састоји у томе, што ће чланови суда услед чије је очевидне грубе кривље поступак био оглашен за ништав, бити дужни да накнаде парничне трошкове укинута поступка (§ 153 ст. II). Горшић каже, да суд није везан чак ни за признање страначке или парничне способности од противне стране, већ је позван по званичној дужности да то испита. Суд ће још у почетку пазити да се евентуални недостатци парничне неспособности отклоне по § 107, што ако не може успети, тужба ће се још у почетку одбаци по § 325. Пропусти ли суд да то учини, туженик може на првом рочишту предложити да се тужба одбаци због недостатка парничне способности тужиоца. О овоме може судија, који води прво рочиште, ако се то и не

предложи, по званичној дужности расправљати, и на истом првом рочишту донети одлуку о томе (§ 334 ст. 3 и § 108). Да напоменемо да се предлог о одбачају тужбе због парничне неспособности може ставити у сваком стању парнице.

Сва парнично неспособна лица мора на суду заступати законски заступник. Парничну способност треба разликовати од активне и пасивне легитимације. Онај је активно легитимисан на подизање тужбе, коме припада право, ради којега тражи судску заштиту, а онај је пасивно легитимисан, против кога се тужба с правом може подићи. Обоје се процењује по материјалном праву и по предлогу, а не по званичној дужности.

12) Предлог да се тужба одбаци зато што лице које приступа као заступник није за то овлашћено. Закон прописује да ће суд по званичној дужности пазити на недостатак законског заступања и на недостатак посебног овлашћења и стараће се да се исти отклони издајући зато потребне наредбе. Не буде ли могао да се тај недостатак отклони тужба ће се *a limine* одбацити (§§ 107 и 320). Да ли је парнично неспособној странци потребно законско заступање, као и да ли јој је потребно посебно овлашћење, оцењиваће се по постојећим законским прописима — материјалном праву (§ 103). Законски заступник парнично неспособне странке има код прве парничне радње, коју врши пред судом, исправом доказати да је законски заступник, а осим тога, у колико је потребно, и посебно овлашћење за вођење парнице поднети ако обоје није већ познато суду (§ 105).

Тако исто суд ће у сваком стању поступка по службеној дужности пазити на недостатак пуномоћија, ако у парницама, у којима, је прописано заступање адвокатом, није пуномоћије поднесено у тужби, односно у одговору на тужбу, а странка у строгом року, који ће јој одредити претседник, не поднесе пуномоћије које је издала адвокату, претседник већа одбациће тужбу односно одговор (§ 139).

Пропустили се у почетку да се отклони недостатак законског заступања или овлашћења онда туженик може на првом рочишту предложити да се тужба одбаци, што лице које приступа као заступник није зато овлашћено. О овоме предлогу има се расправити и одлучити на првом рочишту, а на случај да странке и не предложе може суд то учинити и по званичној дужности (§ 334 ст. 3).

13) Свршавање спорне ствари на основу признања. Ако туженик на првом рочишту изрично призна сасвим или од чести тужбени захтев, онда ће се по предлогу тужиочеву донети пресуда на основу признања (§ 491). Признање може учинити како сама странка тако и њен заступник. Изрично и јасно признање не може се повући. Но признање,

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

које учини пуномоћник, а странка га одмах на истом рочишту опозове, не вреди, и сматраће се као да није ни било признања (§ 136). Пресуда на основу признања захтева, ако се објави у присутности обеју странака, има учинак према странкама чим се објави, и тече рок за позив (§ 558 ст. 2), те ће се отправак доставити само оној странци која то нарочито затражи (§ 513). Ова се пресуда доставља у скраћеном облику, т. ј. без образложења са назначењем „пресуда на основу признања“ (§§ 515 и 180 ст. 4 гр. п. п. и 382 уредбе о посл. реду). Пресуда на основу признања (а тако исто и пресуда на основу изостанка и одрицања), може се донети у виду забелешке на самој тужби (§ 516 ст. 2 и 270 гр. п. п. и § 68 и 383 уредбе о посл. реду). Ова забелешка, која се према уредби о пословном реду, има стављати помоћу штамбиља, гласиће отприлике овако: „Кр. Југославија. Пресуда на основу признања. У име Његовог Величанства Краља! Туженик се осуђује у смислу захтева тужиоца и на плаћање парничних трошкова у.... дин. ... Све у року од 15 дана под претњом извршења. Окружни суд 15 априла 1934 год. Н. Н. судија“. (Слична забелешка стављаће се и за пресуду због изостанка и одрицања).

14) **Доношење пресуда на основу одрицања.** На првом рочишту може се спорна ствар свршити и пресудом на основу одрицања (§ 334 ст. 2). Ако се тужилац на првом рочишту изрично одрекне свог захтева, онда ће се тужбено тражење по предлогу туженикову одбацити пресудом на основу одрицања. Ако се одрицање тиче само једног дела или једног од више утужених захтева, онда се може на основу одрицања по предлогу донети делимична пресуда (§ 490). Да би се донела ова пресуда није довољно да се тужилац одрекне својег захтева, већ сем тога, потребан је предлог туженика да се донесе пресуда на основу одрицања. Не стави ли туженик тај предлог, неки коментатори су мишљења да ће се тужба сматрати повученом, док други мисле да наступа мировање поступка. Практично ово питање нема велику важност, пошто ће тужени ретко или готово никад, пропусти да стави свој предлог. Тужилац се може одрећи својег тужбеног захтева, како на првом рочишту тако и доцније и на усменој расправи. Одрицање се не може опозвати. Пресуда на основу одрицања прогласиће се у присуству обеју странака и доставиће им се отправак исте само ако то оне буду захтевале. Ова пресуда неће имати образложење већ само свој диспозитивни део (§§ 515 гр. п. п. и 382 суд посл.). Ову пресуду доноси судија првог рочишта (§ 493 ст. 2). Треба разликовати повлачење тужбе и одрицање од тужбеног захтева. Повучена се тужба може изнова поднети (§ 332 ст. 6), док се пресуда на основу одрицања сматра као *res iudicata* и има материјално правне пос-

ледице. Ако је тужилац поред одрицања у исто време и повукао тужбу, не може се на предлог туженика донети пресуда на основу одрицања (§ 332 ст. 2 и 6). Пресудом на основу одрицања главна ствар се коначно свршава по истом и не може се више поднети тужба. Захтев којег се је тужилац одрекао треба да је такве природе да се њиме може слободно располагати. Зато не вреди одрицање од захтева да се један брак, чијом је закључењу стајала на путу нека несавладљива сметња, прогласи ништавим (*Аранђеловић II* страна 174).

15) **Доношење пресуде на основу изостанка.** Ако тужилац или туженик изостану од првог рочишта, по предлогу дошавше странке, донеће се о тужбеном тражењу пресуда због изостанка. Доносећи ову пресуду суд ће сматрати истинитим оне чињеничне наводе дошавше странке, који се односе на предмет правног спора, у колико ти наводи нису оповргнути доказима, који су већ пресудом или чињеницама које су код суда опште познате (§§ 492 и 334 ст. 2). Писмена што их подноси странка, која је изостала, неће се узимати у обзир (§ 493 стр. 1).

Пресуду на основу изостанка доноси на првом рочишту судија, којему је поверено да одржи рочиште (§ 393 ст. 2). За састављање ове пресуде (забелешке) и отправљање види § 384 уредбе о послов. реду.

Странка се сматра да је изостала са рочишта ако се не јави суду од почетка до закључења усмене расправе. Усмена расправа почиње оглашењем ствари. Рочиште је пропуштено и онда, ако се странка јави и неће да се упушта у расправљање, или ако се након оглашења ствари удаљи (§ 197).

Тако исто рочиште ће се сматрати за пропуштено ако се странка због нарушења реда уклони са расправе (§ 262 ст. 4 и 496). Ово важи за парничне странке али не и за њихове заступнике. О последицама изостанка са првог рочишта суд мора странке упозорити приликом позивања истих за прво рочиште (§ 209 ст. 1). Да би се донела контумациона пресуда потребно је да дошавша странка стави за то свој предлог. То не значи да се пресуда мора донети у корист дошавше странке, јер ће се наводи дошавше странке сматрати истинитим само у колико нису оповргнути доказима, који су већ пред судом, или чињеницама које су суду опште познате. Околношћу, што је једна странка изостала са рочишта, не разрешава суд дужности, да се обазре на све оно, нашта се мора пазити по службеној дужности (апсолутна надлежност суда § 40, непророгабилна ненадлежност § 101, недостатак страначке или парничне способности §§ 107 и 325, недостатак пуномоћија § 139, ток парнице §§ 327 и 335), нити разрешава дужности дошавшу странку, да докаже оно што је потребно у погледу таквих околности,

које се по службеној дужности имају узети у обзир (§ 497 ст. 1).

Предлог дошавше странке, да се донесе пресуда због изостанка има се одбити: а) ако нема доказа, да је изостала странка била уредно позвата на рочиште (нема доставнице или није предата у руке §§ 302—303). Но судија може по предлогу дошавше странке одгодити доношење пресуде до дана који се одреди, и закључити расправу. Ако из доставнице, која у року стигне, произлази да је изостала странка на време примила позив тако да је могла доћи на рочиште, донеће се пресуда због изостанка; б) ако је код суда опште познато да је изостала странка каквим природним догађајем или другим неотклоњивим случајем била спречена доћи; и в) ако дошавша странка на рочишту не може поднети доказ, који суд тражи у погледу околности, која се по службеној дужности мора узети у обзир (апсолутна ненадлежност и т. д. §§ 40 и 101 и 107, 325, 139, 335, 507) (§§ 498). Ако туженик изостане са првог рочишта а тужилац пропусти да стави предлог за доношење пресуде због изостанка настаје мировање поступка у см. § 234 ст. I (*Верк I* књ. страна 218, кога цитира *Аранђеловић* књ. II страна 179).

Ако се не усвоји предлог за доношење контумационе пресуде рочиште ће се одложити по званичној дужности и на идуће позвати и недошавша странка (498 посл. став). Против закључка о одбијању предлога за доношење контумационе пресуде може се изјавити рекурс (§ 608). Буде ли овај закључак услед рекурса укинут, донеће се пресуда због изостанка без одређивања новог рочишта (§ 499).

Против пресуда због изостанка може се изјавити призив (§ 555), а може се тражити и повраћај у пређашње стање под условима означеним у §§ 210—218, а може се изјавити и призив и тражити и повраћај у пређашње стање, кад ће се расправити прво повраћај, па потом о призиву (§ 216).

16) **Случајеви мировања поступка.** Ако ниједна странка не дође на прво рочиште, или ако су дошле а неће да се упусте у расправљање, настаје услед тога мировање поступка (§ 234 ст. 1). Тако исто настаје мировање поступка ако је дошла једна странка, па не предложи доношење пресуде због изостанка, већ предложи мировање поступка. Исти ће случај бити ако дошавша странка због непристојног понашања буде удаљена са расправе, а пре тога није била ставила предлог за доношење пресуде због изостанка (§ 262). Странке, које су изостале са првог рочишта и услед тога настало мировање поступка, могу, под условима из §§ 210—218 тражити повраћај у пређашње стање § 234 ст. 2. Буде ли наређено мировање поступка исти се не може покренути пре него што протече три месеца (§ 232). Последнице миро-

вања поступка су исте као и кад се прекида поступак, сем што строги рокови не престају тећи (§§ 232 и 227).

Ако на првом рочишту буде стављено више приговора или предлога расправљаће се најпре о ономе, због којег, ако би био усвојен, отпадају остали приговори и предлози. Ако се, на пример, стави приговор недопустивости редовног правног пута и приговор ненадлежности, расправиће се најпре о првом приговору, пошто би, на случај његовог усвајања, други постао беспредметан. Ако буде стављено више приговора или предлога о којима се не решава на првом рочишту, и по нахођењу судије првог рочишта, о истом треба одвојено расправити и одлучивати, може кратким путем о томе затражити одлуку већа, и на случај да веће реши, да одвојеном расправљању о приговорима има места, судија првог рочишта одредиће одмах и странкама саопштити дан тога рочишта. У споровима надлежности судије појединца (§ 6) решиће о томе он сам. Судија првог рочишта решаваће и о захтевима за повраћај у пређашње стање, за процесна пропуштања у погледу првог рочишта. Он ће тако исто провести и потребне доказе поводом стављених предлога о којима има да се расправља и одлучи на првом рочишту. За провођење ових доказа може се рочиште и одгодити.

Одгађање првог рочишта. Прво рочиште као процесуална институција у смислу § 334 није само рочиште прво по реду. Оно може да се изведе и на два и на више рочишта. Као такво оно се може одгодити било по предлогу било по званичној дужности. Општи прописи за одгађања рочишта вреде и за прво рочиште (§§ 198 и 203). Према томе, прво се рочиште може одгодити са следећих разлога:

а) Ако суд нађе да је неотклоњива или бар врло важна препрека спречила благовремени долазак једне или обеју странака или их је спречила да отпочну или наставе расправу, а странке би без одлагања рочишта претрпеле неправилну штету (§ 198 т. 1). Ово спречавање важи и за пуномоћнике (§ 141);

б) Ако је суд другим неотклоњивим службеним пословима или другим важним узроцима спречен да отпочне или настави расправу (§ 198 т. 2);

в) ако се нареди извођење доказа, по предлозима о којима се расправља и одлучује на првом рочишту, који се не могу одмах извести, а тај је доказ од битне важности за расправу, или ако је потребно додати обавештајне ствари (§ 198 т. 3);

г) Ако се расправа на првом рочишту не може завршити због других узрока (§ 198 тач. 4 у в. 249, 264, 405 т. 1 и 498);

д) Ако странкама или једној од њих позив није благовремено, или никако, достављен (§ 203). Видели смо, да је

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

обичан рок, између дана доставе и првог рочишта, 15 дана. Тај рок може бити дужи и краћи обзиром на разлоге наведене у § 326.

Ако се прво рочиште одгоди због околности, која је спречила туженика, да на време дође или га је спречила да на том рочишту пријави приговоре и стави предлоге, који се имају изнети на првом рочишту, онда прописи о првом рочишту вреде и за одгођено рочиште (§ 337 ст. 1). Али ако се прво рочиште одгоди због извиђања доказа поводом већ стављеног приговора на првом рочишту, онда се на наредном рочишту не могу стављати ни они приговори и предлози, које су странке дужне пријавити на првом рочишту. Тако, ако се прво рочиште одгоди да би се провели потребни докази поводом предлога да се тужба одбаци због парничне или страначке неспособности или недостатка потребног овлашћења, онда се на одгођеном идућем рочишту (које је увек прво рочиште), не може ставити предлог да се тужба одбаци због отклоњиве ненадлежности, или предлог за обезбеду парничних трошкова. Овакви предлози су преклудирани чим нису били стављени на првом (по реду) рочишту (§§ 160 и 335 ст. 1).

Налагање туженику да одговори на тужбу. Ако према резултату првог рочишта буде потребно одредити потребну усмену расправу, судија, којему је поверено држање првог рочишта, одмах ће на рочишту наложити туженику закључком, да одговори на тужбу и одреди му рок за предају одговора, који ће одмерити према околностима појединог случаја, али не дужи од 4 недеље. (§ 338 ст. 1). Доношењу закључка, о налагању туженику да одговори на тужбу има места кад на првом рочишту није стављен ниједан предлог, о коме се има расправити и одлучивати на првом рочишту. Буде ли стављен који од ових предлога (а то су под 3) б., 6), 7), 8), 10), 11) и 12) напред изложених), прво ће се о њима расправљати и донети потребан закључак, па потом ће се наложити туженику да одговори на тужбу. Ово налагање биће беспредметно, ако се правни спор оконча на првом рочишту поравнањем, повлачењем тужбе, или пресудом на основу одрицања, признања или због изостанка. Најпосле, буду ли стављени приговори, о којима се има одвојено или уз главну ствар расправљати и одлучивати (као приговор под 3) а) 4 и 5), ипак ће се туженику наложити да одговори на тужбу, без обзира на стављене приговоре с тим, да ако буде наређено, да се о тим приговорима расправља уз главну ствар, тужени ће у своме одговору на тужбу имати да наведе и околности, које поткрепљују те стављене приговоре и назначити доказна средства за утврђивање оправданости тих приговора (§ 338 ст. 2). Одређени рок за одговор на тужбу макар он био и 4 недеље,

може се продужити, под условима из § 193, пошто овај рок није строги рок. Пред среским судовима нема у опште писменог одговора на тужбу (§ 536 ст. 2).

Против закључка којим се налаже туженику да одговори на тужбу нема места засебном правном леку. (§ 338).

СУДСКА ПРАКСА

Надлежност суда у споровима противу Дирекције Државних Железница који поштчу из уговора о превозу робе железницом.

У току своје адвокатске праксе водио сам код Београдског Трговачког Суда велики број спорова противу Дирекције Државних Железница, који проистичу из уговора о превозу робе. Пред тим судом ови су спорови били и окончавани.

Тако сам у својству пуномоћника фирме Соломон С. Амавињо поднео истом суду тужбу против поменуте Дирекције под Бр. 17359/28 за накнаду штете наступеле крађом робе приликом транспорта железницом. Ма да тужена страна ни у одговору, ни на рочишту није истицала питање надлежности, Београд. Трговачки Суд се по званичној дужности упустио у расправу тога питања и решењем својим од 3. XII. 1928. г. Бр. 94914 огласио се ненадлежним за извијање и пресуђење ове парнице. На ово решење Београд. Трг. Суда поднео сам жалбу Касационом Суду под Бр. 6958/29. Касациони Суд у III. одељењу своје одлуком својом од 7. XII. 1929. г. Бр. 15506 поништио је ожалбено решење Беогр. Трг. Суда Бр. 93914/28 са следећим примедбама:

„Погрешно суд налази, да није надлежан за расправу овога спора по томе, што у овом случају правни посао закључен између тужилачке фирме и тужене Дирекције Државних Железница није трговачке природе, јер држава, како то Суд наводи, превоз и подвоз робе железницом не обавља у циљу добити, већ у општем интересу, па према томе како железнице нису предузећа подвоза са спекулативном сврхом, то ни уговор између тужиоца и државе није трговачки посао, да би постојала надлежност овог суда у смислу § 16. зак. о устројству трговачког суда.

„Овакво своје нахођење суда погрешно је стога, што је по § 16. т. 2. пом. зак., трговачки суд надлежан за све спорове који се односе на трговачки посао а по § 17. тач. 3. истог зак., као трговачки посао сматра се свако предузеће подвоза на суву и на води, тј. без обзира да ли се ово врши железницом, или којим другим подвозним средством и да ли га врши држава, или неко други, према чему је и за извијање и пресуђење овога спора надлежан тај суд, као трговачки суд“.

Београдски Трговачки Суд упуштајући се понова у оцену истакнутог питања о надлежности, усвојио је предње примедбе Касационог Суда и својим решењем од 20. II. 1930.

г. Бр. 14321 огласио себе надлежним за извиђање и пресуђење ове парнице. Ово решење је постало извршно и спор је окончан у корист мога властодавца.

Од тога времена, повео сам велики број спорова против железнице код истог суда, од којих је један део већ окончан, један је у току пред вишим судовима, а око десетак спорова налазе се тек у почетној фази. Пошто је тужена страна — железница — у свима тим споровима истцала питање надлежности, то се Београд. Трг. Суд, сходно напред пом. одлуци Касационог Суда бр. 15506/29 и доцнијим идентичним одлукама, огласио надлежним за извиђање и пресуђење ових спорова.

Тужена страна изјављивала је жалбе на та решења и на моје велико изненађење пре неколико дана примио сам од Београд. Трг. Суда по истима две одлуке Касационог Суда и то одлуку од 11. XI. 1933. год. Бр. 7741 и одлуку од 5. XII. 1933. г. Бр. 8725. по којима је Касациони Суд у свом II. одељењу поништио оба решења Београд. Трг. Суда, којима је овај себе огласио надлежним за извиђање и пресуђење ових спорова, — са следећим примедбама:

„Погрешно суд налази, да је за расправу овога спора апсолутно и релативно надлежан, заснивајући такву своју одлуку на прописима § 16. тач. 2. и 17. тач. 3. зак. о устројству трг. суда, јер овде није у питању тужена страна као трговац, нити је пак за њу посао из кога је овај спор потекао, трговачки; већ је овде у питању држава, која није трговац, нити је њена установа, Дирекција Држав. Железница, предузеће, које обавља трговачки посао, пошто држава врши и превоз путника и превоз робе у интересу јавног саобраћаја, а не у интересу спекулативном, па је зато требао по § 49. гр. с. п. одбацити тужбу, као апсолутно ненадлежном суду дату“.

Из овога се јасно види, да постоје две сасвим контрадикторне одлуке, донете од два разна одељења Касационог Суда. Постоје дакле два сасвим супротна гледишта код нашег највишег суда, у питању надлежности код спорова, које приватне странке имају да воде против железнице, а који проистичу из уговора о превозу робе.

Од колико би тешких последица по мене и моје властодавце све ово било, није потребно да излажем. Све би моје тужбе према овоме имале бити одбачене, као ненадлежном суду упућене, а услед застарелости не бих могао поново спорове покренути код другог суда.

Стога сам почетком јануара т. г. упутио акт Господину Министру Правде, у коме сам изложио овај случај и уз исти приложио четири одлуке Касационог суда као доказ о неједнакој примени прописа § 16. тач. 3. и у вези § 17. закона о устројству трговачког суда у питању надлежности за извиђање и пресуђење спорова, покренутих против Дирекције Државних Жељезница, који потичу из уговора о превозу робе жељезницом, молио да г. Министар Правде тражи, да

Касациони суд по овом питању надлежности донесе начелну одлуку у својој општој седници.

Касациони суд у Београду по овом тражењу донео је у својој општој седници од 16. фебр. о. г. под Рос. 2. начелну одлуку по овом питању надлежности, која гласи:

„Господин Министар Правде писмом својим од 24. јануара, 1934. год. Бр. 2576 доставио је овоме суду представку г. Љубише Ивковића, адвоката из Београда, да се у одељењима овога суда неједнако примењују прописи § 16. тач. 2 у вези § 17. тач. 3. закона о устројству трговачког суда у питању надлежности за извињање и пресуђивање спорова, покренутих противу Дирекције Државних Железница, а који спорови потичу из уговора о превозу робе железницом. Уз овај акт приложени су и преписи односних одлука овога суда. Зато је тражио да Касациони суд на основу § 16. закона о своме устројству ради одржавања једнообразности у суђењу, донесе потрешно решење, у колико сматра, да таквом решењу има места.

„По овоме тражењу Касациони Суд у данашњој својој општој седници проучио је истакнуто питање, па је претходно нашао, да овде постоји неједнако разумевање и примена наведених законских прописа у одељењима овога суда и да према томе има места доношењу начелне одлуке по томе питању у смислу § 16. тач. 1. закона о устројству Касационог Суда. Јер, док је III. одељење овога суда примедбама својим од 7. XII, 1929. год. Бр. 15506 поништило решење првостепеног Београдског Трговачког Суда од 3. XII, 1929. год. Бр. 94914, донето по спору фирме Амариљо Тазартес и др. из Скопља, противу Дирекције Државних Железница, налазећи, да је свако предузеће подвоза на суву и на води у смислу § 17. тач. 3. закона о устројству трг. суда, трговачки посао, без обзира да ли га врши држава, или неко други, и да је према томе за извињање и пресуђење поменутог спора надлежан трговачки суд, дотле је II. одељење Касационог Суда у примедбама својим од 11. XI, 1933. год. Бр. 7741, од 13. XI, 1933. год. Бр. 7886 и од 5. XII, 1933. год. Бр. 8615 нашло да Дирекција Државних Железница није предузеће, које обавља трговачки посао, пошто држава врши и превоз путника и превоз робе у интересу јавног саобраћаја, а не у спекулативном циљу, па да према томе трговачки суд по § 16. тач. 2. закона о своме устројству није надлежан за извињање и пресуђење спорова, који се покрећу противу исте Дирекције, а који истичу из уговора о превозу робе.

„Прелазећи на главну ствар, Касациони суд је даље нашао: По § 16. тач. 2. закона о устројству трговачког суда, Трговачки суд је надлежан за парнице између свих лица, која се односе на трговачки посао. Према § 17. тач. 3. истог закона, као трговачки посао сматра се и свако предузеће подвоза на суву и води. Овде законодавац не прави разлику у погледу личности уговорача, већ без обзира на њих, сматра свако тако предузеће као трговачки посао. Употребивши реч предузеће законодавац је хтео да каже, да се такви послови, који су иначе по својој природи најамнички, имају вршити у већој размери и стално, и тек у том случају и под таквим условом, подвоз и превоз са таквим обележјима имају се сматрати као трговачки послови. Кад говори о куповини, законодавац ставља и једну резерву, па вели, да ће се куповина сматрати само онда као трговачки посао, кад се врши у циљу препродаје, у циљу зараде. Међутим, при набрајању осталих трговачких послова, не ставља никаква ограничења, а из тога се може извести закључак, да их сматра као безусловно трговачке за лица, која их врше.

„Питање пак, да ли су и уговори, које држава, односно Железничка Дирекција закључује са приватним лицима о превозу робе железницом за државу, трговачке природе, да би за извињање спорова из таквих уговора, покренутих противу државе, био надлежан трговачки суд у смислу § 16. тач. 2. закона о устројству истог суда, постаља се стога, што држава не може никада, чак и кад врши послове трговачке природе, бити правно изједначена са трговцем, пошто она вршећи такве послове по правилу не тежи за добити, која чини главни елеменат у појму трговине. Тај елеменат

оскудева и код уговора железницом — јер га држава врши првенствено у интересу јавног саобраћаја, а не у циљу спекулације.

„Но и поред овога, с обзиром на то, што је држава, као превозилац железницом, одговорна за штете, које могу бити проузроковане трећим лицима, кривцом њених службеника, по општим прописима и изложена истим спорозима, као и остали возиоци, због губитка, оштећења, закашњења и др. Касациони суд налази, да се и уговори о превозу робе железницом, које држава закључује, имају за ову сматрати као трговачки у смислу § 17. тач. 3. закона о устројству трговачког суда, и да је према томе за све спорове, који се противу ње покрећу, и потичу из таквих уговора, надлежан трговачки суд по § 16. тач. 2. пом. закона.

„Уговор о подвозу и преносу је двострани уговор, те као такав он не мора бити трговачки за обе стране, али га закон за таквог увек сматра у погледу на лице, које се таквим послом бави у виду сталног занимања и у већој размери. Према томе, и држава, као и друга јавно-правна тела, кад врше ове послове подвоза под изложеним условима, врше у ствари трговачке послове, без обзира на циљ, који се жели тиме постићи и коме само предузеће треба да служи.

„За овакво своје гледиште Касациони суд налази ослоња и у мотивима нацрта новог Трговачког законика за Краљевину Југославију, где се вели, да држава, бановина или друга јавно-правна тела и њихове установе, могу водити и често воде предузећа, која би се морала сматрати као трговачка, у ком се случају, ако јавно-правна тела те послове предузимају у циљу привређивања, и на те послове имају применити одредбе трговачког закона, ма да предузеће није регистровано. У такве послове пак падају и преузимање превоза ствари по мору, ваздуху, копну или унутрашњим водама.

„Са изложеног, на основу § 16. тач. 1. закона о свом устројству и чл. 46. тач. 4. под д) уводног закона за законик о судском поступку у грађанским парницама, Касациони Суд по истакнутом питању доноси следећу

Начелну одлуку

„Да је за извиђање и пресуђење спорова, покренутих противу Дирекције Државних Железница, односно државе, а који спорови потичу из уговора о превозу робе железницом надлежан Трговачки Суд у смислу § 16. тач. 2. закона о устројству трговачког суда“.

Љубиша Ивковић

адвокат

Кад је тужба за уништај неуредне продаје подигнута само противу надметача, онда се суд не може упуштати у оцену формалних недостатака продаје, чији је проузроковач сам извршилац продаје. — Примедба Касационог суда у Београду Бр. 8745. од 14 децембра 1933. г.

Пуномоћник тужиље Јелене навео је: да је означеног у тужби дана извршена јавна продаја непокретног имања његове властодавке и да је та продаја неуредна са разлога, што њој тужиљи, ни њеном пуномоћнику није достављен позив за продају и што су надметачи Милан, Крста и Захарије били у договору, те правога надметања није ни било. Зато је тужио именоване надметаче, који су проузроковали ову неуредност и молио суд, да поменути јавну продају, као неуредну уништи.

Окружни суд за град Београд нашао је, да тужиљи, као заинтересованом лицу, није уредно саопштен позив за продају,

већ је позив предат њеном сину, који је одређен за тужиљиног заступника у смислу § 478. грађ. суд. пост. али он тај позив није примио у својству одређеног заступника него као син тужиљин. Суд је нашао, да је неиспуњење ове законске формалности довољно за уништај јавне продаје по § 501. грађ. суд. пост., па је пресудио, да се иста, као неуредна уништи, а у оцену осталих навода у тужби, који су изнети као разлози за неуредну продају, суд се није ни упуштао.

Ову пресуду одобрио је и Апелациони суд.

Касациони суд поништио је пресуду Апелационог суда са разлога:

„Кад се из тужбе и акта види, да је тужиља повела тужбу само противу тужених као надметача у смислу § 505. тач. 2. грађ. суд. пост. због договора при надметању, онда је суд само у толико имао и ценити, да ли је продаја по закону уредно извршена или не, а није ни у ком случају могао ценити, да ли постоје формалне махне продаје, изложене у тач. 1. § 501. грађ. суд. пост., за које одговара чиновник — извршилац продаје, кад тужиља није у смислу § 502. грађ. суд. пост., њега тужила у законом року због неиспуњења поменутих законских прописа“.

Према § 502. грађ. суд. пост. тужба за уништај неуредне јавне продаје може се подићи само противу онога, који је узрок те неуредности т. ј. који је својом радњом или нерадњом допринео, да продаја буде неуредна. Узроци пак, који јавну продају чине неуредном, побројани су лимитативно у § 501. поменутог закона. У тач. 1. тог законског наређења побројани су формални недостатци продаје, чије отклањање долази у круг рада самог извршиоца продаје, док се у тач. 2. истог наређења говори о неуредности продаје због тога што су надметачи били у договору.

У конкретном случају тужбом је тражено, да се продаја уништи као неуредна са два разлога: 1. што дан за продају није саопштен тужиљи, која је овде дужник, чиме је повређен пропис § 478. грађ. суд. пост. и 2., што су надметачи били у договору, те стварног надметања није ни било. Међутим тужба је подигнута само противу надметача а не и противу извршиоца продаје. Саопштавање продаје интересованим лицима долази у круг рада извршиоца исте, према чему надметачи не могу одговарати зато, што продаја није уредна и на време саопштена неком од интересованих лица, нити они могу бити за то тужени. Како извршилац продаје у овом случају није тужен, то се суд није могао ни упуштати у оцену формалних недостатака продаје, чије отклањање спада у дужност извршне власти, и ако је у тужби тражено, да се продаја поништи и због једног од таквих недостатака, већ је по § 505. грађ. суд. пост. имао да оцени уредност продаје с обзиром на тужбени навод, да је између надметача било договора при надметању и да према томе и одлучи о уредности њеној.

Тих. М. Ивановић
секр. Касационог суда

Из иностраног правосуђа

Спор „Радојевић *contra* Радојевић“ пред енглеским судовима

У последњој свесци Енглеског годишњака за међународно право (*British Year Book of International Law, 1933*), у чланку у којем је реч о одлукама енглеских домаћих судова по питањима међународног права (*Decisions of National Tribunals involving Points of International Law*), налази се (стр. 200) извештај о одлуци шкотских судова у спору који је водио пред њима један наш држављанин на основу пресуде наших домаћих судова. Тај извештај у прерађеном прегледу гласи:

Шкотски случај „Радојевић *contra* Радојевић“ (в. 1930, *Court of Judiciary Cases*, стр. 619) од интереса је зато што показује како шкотски судови поступају по предмету права на чување и васпитање детета које се налази у Шкотској, кад отац има то право по законима стране државе где је детињи законити домицил. Случај се састоји у овоме. Радојевић, југословенски држављанин, домицилиран и настањен у Југославији, оженио се 1921 једном Шкоткињом и с њом је у браку имао једно дете. Жена га је оставила и дете одвела са собом у Шкотску. Ту је и остала, одбивши да дете да оцу. 1929, Радојевић је добио пресуду судова у Југославији којом је његов брак разведен и њему дато право на чување детета. 1930, Радојевић се обратио шкотским судовима, тражећи од њих да нареду, да му се дете врати. Своје тражење заснивао је на тврђењу да шкотски судови морају признати право које му припада по пресуди суда надлежног у месту домицила. Противљење женино против издавања ове наредбе заснивано је на разним наводима с њене стране, којима се ишло за тим да се докаже да није у интересу детета да се таква наредба изда. Гледиште које је заузео шкотски суд може се изнети овако. Пресуда српског суда по предмету права на чување детета претставља пресуду суда надлежног у месту домицила; предмет на који се пресуда односи тиче се личног статуса. Она стога стварно даје Радојевићу право на чување, које му се мора признати и у Шкотској. Кад се, међутим, од једног шкотског суда тражи да страном кориснику овог права пружи своју правну помоћ да би он могао то своје право остварити, шкотском суду стоји до воље, кад одлучује да ли ће издати наредбу у том смислу, да узме у разматрање исто тако и интересе детета; јер шкотски суд је надлежан, ако то изузетне прилике изискују, да на територији своје надлежности пружи заштиту страном детету чак и онда кад је та заштита уперена против законитог корисника права на чување. Суд стога може по свом нахођењу да упути молиоцу извесна питања односно његових намера у погледу смештаја и васпитања детета и да узме у разматрање његов одговор пре но што изда своју наредбу. Питање је Радојевићу било постављено; пошто је одговор био задовољавају, наредба је издата.

Не улазећи ни у каква теориска резонувања, случај је од практичног значаја за наше правнике не само зато што показује како шкотски судови поступају по предметима ове врсте, него и што претставља један преседан на који се наши држављанин могу у будуће позвати у Енглеској ради остварења својих права у сличним околностима.

С. Г.

ФИНАНСИСКО-ПРАВНА ХРОНИКА

Буџет и финансијски закон за 1934-35. год.

„И са државним буџетом треба да се поступа исто онако као што се ради и на једном једноставном народном огњишту: не треба никада трошити више него што износе приходи. Због тога треба извесне државне дажбине повећати а неке нове створити.“

Претседник *Думерг* Француском народу.

Буџет и финансијски закон за 1934/35. год. изгласани су од стране Народне скупштине 13. марта 1934. год. од стране Сената 27. марта 1934. год., па су објављени, и то финансијски закон цео а из буџета само преглед државних расхода и прихода, у *Службеним новинама* Бр. 73. — XVIII, од 29. марта 1934. год.

У погледу цифарског дела, буџет је остао непромењен према предлогу који је поднео Министар финансија 20. новембра 1933. год. Народној скупштини у смислу чл. 102. Устава, тако да у делу општих државних расхода и прихода претставља суму од 6.914,354.340.— дин., а у делу расхода и прихода државних предузећа и установа такође истоветну суму од 3.256,896.458.— дин. пошто је вишак прихода над расходима у 385,901.855.— дин. показан у општим државним приходима. Према томе, не види се разлог зашто је финансијски одбор Народне скупштине држао овај предлог буџета све до почетка марта месеца ов. год. кад у њему није учинио никакве измене.

Одобрени буџет према ранијем буџету за 1933/34. год. преставља смањење у 267,075.789.— дин., што је незнатно с погледом на све тежу опште привредну ситуацију у нашој земљи.

Кад је Министар финансија поднео предлог буџета за 1934/35. год. Народног представништва, овај акт није изазвао ону дискусију као последицу интересовања за државне приходе и расходе, како је то случај са другим државама, што је последица специјалних политичких прилика у којима живимо, а чија оцена није предмет овога чланка. Међутим, предложеном буџету имало је се много рећи и са основаним разлозима, па се то исто може казати и изгласаном буџету пошто је он истоветан са предложеним.

Пре свега, предлогу буџетском претходе увек Упутства за састав односно израду предлога буџета, па су овоме буџетском предлогу претходила Упутства објављена у *Службеним новинама* Бр. 100.— XXXI, од 15. маја 1933. год. Ова Упутства садрже назнаку принципа, да се у предлогу буџета за 1934/35. мора провести равнотежа између расхода и

прихода водећи рачуна да „општа економска ситуација наше земље изискује да се државни расходи сведу једино на неопходне државне потребе у току идуће буџетске године“ без повећања садашњих расхода. Као основ за калкулисање прихода имају се узети остварени приходи за буџетску 1932/33. годину и познати приходи у току буџетске 1933/34. године.

Буџетском предлогу као и буџетској дискусији претходио је експозе Министра финансија, о коме се мора водити рачуна приликом изучавања буџета и финансиског закона. Овај експозе почиње са констатацијом, да је буџет за 1934/35. год. буџет кризе, са незнатним смањењем према буџету за 1933/34. год. Смањење, вели Министар финансија, није могло веће да се учини, јер и држава улази у један период стагнације који одговара и наступелој стагнацији у светској и нашој привредној депресији као и непромењеном обиму државног апарата. Министар верује, да је криза достигла и прешла свој врхунац у лето 1932. год. и да већ крајем 1932. год. малаксава. Побољшање се мора осетити у наредној години као што се осетило у 1933. год.

Ако ова прогноза важи за иностранство — и то је велико питање — она не важи за нашу земљу. Ми се налазимо у јеку кризе која ни мало не полушта. Државни приходи су подбацили, нарочито непосредни порези, од којих, новим повећањима, Министар очекује уравнотежење новог буџета, јер за нову буџетску годину по овој партији прихода тражи нових 472,000.000.— дин. Посредни порези и монополски приходи знатно су подбацили, те Министар прве скида за 325,000.000.— а друге за 56,730.500.— дин. И остали приходи су знатно подбацили, па је њихов износ за наредну буџетску годину требало предвидети у знатно нижим ставовима него што је то учињено. Народна привреда не може више да даје оно што Министар тражи а да не окрњи народну готовину. Буџет међутим живи од народног прихода, од привреде која ради и привређује. С погледом на донете нове пореске законе, који су претходили буџету, Министар финансија тражи нове жртве од трговаца, индустријалаца, привредника у најширем смислу те речи и припадника слободне професије и то онда, кад приноси од њихових зарада силазе испод дозвољеног минимума. С тога је с правом очекивати да се ова предвиђања, од приноса течевине, неће остварити, па се не види чиме ће се евентуални мањкови попунити.

Не стоји ни навод да је настала стагнација у светској и нашој привреди и да буџет има стога да стагнира. Напротив, бар у колико се на нашу привреду односи, она и даље подбацује. То се види најбоље из силног одјављивања радњи, из многобројних тражења поступка посредовања, док је посредовање постојало, и све чешћих и чешћих менич-

них протеста, тражења меничних платних налога којима претходе забране, излагања дужничке имовине јавним продајама, и др.

Једини крупни потрошач као и произвођач — земљорадник, законом је био потпуно ослобођен од својих обавеза, да му се затим предвиди исплата дугова у року од 12 година у ситним ратама. Земљорадник је повукао за собом, благодарећи законској инсолвенцији, занатлију, трговца, индустријалца и припадника слободних професија, тако да се може без претеривања рећи, да је један од основних разлога што је код нас овако тешка криза, факат, да је земљорадник ослобођен од својих обавеза или су му обавезе одложене на начин како он сам није ни тражио и који га ни мало не задовољава.

У место дакле, да је се у експозеу предложило решење овога крупног питања — оспособљење земљорадника за плаћање дугова — ми на против читамо веома стручна компаративна излагања ситуације из међународних финансија и привреде уз одличне прегледе међународних догађаја, који имају само један недостатак, да су престављени у сувише оптимистичкој боји, као што је и цео експозе министарски обојен.

Поред тога, у експозеу Министар није навео колико ће се плаћати бановини а колико општини, јер све то улази у оно што привреда треба да плати. То је могао учинити ради потпуности и обавештавања добронамерне јавности, која зна и мора да зна, да се држава, бановина и општина морају издржавати и да им ми остали порески обвезници морамо за то пружити сретства. Али хоћемо да знамо зашто је буџет престављен у онолико огромној суми према данашњем стању наше привреде, и зашто Министар није предложио корените реформе у администрацији састављеној од огромног чиновничког кадра, са методама рада који су давно избачени из праксе других културних народа, са системом контроле који држави сваког дана односи велике новце путем превара, утаја, фалсификата, великих афера, дефицита и т. д.

Из свих ових разлога ми јако сумњамо да ће се буџетска предвиђања у погледу прихода за 1934/35. год. остварити, кад много богатије земље од нас, Америка, Енглеска и Француска, грцају под теретом буџетских дефицита.

Све док се државна администрација, која односи преко 40% од целокупних државних расхода, не рационализује, пошто се из ње избаци све оно што је скупо и непотребно, и док се не уведе принцип да најважнија наша надлештва, ако не сва, у погледу привређивања морају бити активна, тешко да ћемо изаћи из садашњих неприлика. Овакве пак реформе довешће неминовно до смањења државних расхода.

што ће аутоматски скинути са народа односни део терета, а што ће све несумњиво бити симпатично поздрављено од свих оних који улажу у државну, бановинску и општинску касу, да би се држава, бановина и општина издржавале.

Интересантно је навести, да ове истине, опште познате, нису истицане или бар не у довољној мери у буџетској дебати у Скупштини и Сенату, што је основни циљ буџетске дебате. И ако свака буџетска дебата има за циљ критику владе и опште државне политике, ипак не сме се никако занемаривати цифарски део буџета јер из целе буџетске дебате обично је то што остане и што се пренесе на народну привреду. Ово нарочито кад после дуге и начелне критике, уперене против опште и финансиске политике владе која буџет подноси, народни посланици и сенатори изјављују да ће гласати за предложени буџет и тиме дати поверење влади која га подноси.

За разлику од предложеног буџета, који у своје цифарском делу није претрпео промене, предлог финансиског закона за 1934/35. год., после многобројних амандирања често у последњем моменту пред изгласавање, у толикој мери је измењен кад је постао финансиски закон за 1934/35. год., да га је у истини врло тешко познати. И ако је Министар финансија у раније наведеним Упуствима обећао, да ће се при саставу финансиског закона за 1934/35 год. придржавати чл. 44. закона о државном рачуноводству, ипак није могао одолети навалама на предложени финансиски закон од стране владе и народних посланика, што је учинило, да је овај последњи финансиски закон један од најизразитијих финансиских и законодавних омнибуса од ослобођења до данас, у коме је се необично тешко снаћи.

Финансиски закон за 1934/35. год. садржи 79 одредаба, махом веома дугих, које носе обележје брзине са којом су унете у предложени закон, где су без довољно студије и често у веома незгодној стилизацији, убачене. То ће унети непотребну пометњу код оних који ће бити позвати да односне законске прописе примењују, што у осталом неће бити новина, пошто смо научили да финансиске законе гледамо као огромне законодавне омнибусе.

У §§ 2.—11. дата су Министру финансија важна овлашћења да на прост начин, тако рећи по кратком поступку, руководи и располаже државним приходима, што до сада није било уобичајено. У томе реду идеја нарочито је карактеристичан § 8.

Овлашћења Министру финансија и одредбе за рачунску службу — § 12. представљају 17 разних позиција, са разделима и подразделима, а како оне изгледају нека послужи тачка 12. која гласи: Овлашћује се Министар финансија.... „да решења која сходно чл. 15. предлога закона о општој

царинској тарифи и доцнијим његовим изменама буду донета после ступања на снагу овога закона истодобно са увођењем у живот поднесе Народном преставништву на одобрење. Ако Народно преставништво не би одобрило царине одређене овим решењима, разлика се неће моћи захтевати ни враћати“. Оваква одредба представља један правнички *non sens*, пошто поменута решења, кад их Народно преставништво не одобри, немају никакве правне вредности, и вишкови тако наплаћених царина, по овој стилизацији, улазе у државну касу без икаквог правног основа, у место да се врате интересентима.

Основни порез на приход од земљишта за 1934. годину установљен је на 10% од катастарског чистог прихода. — § 19. тач. 3. Сем тога, у истом §-у у тач. 4. установљен је ванредни допринос од 1% од оних бруто примања којима подлежу обвезници службеничког пореза.

По уобичајеној пракси, таксе за школарине поново су повећане, тако да ће данас школовање бити омогућено само имућним класама, што није у духу демократског начела да школа мора бити приступачна свима и свакоме.

Овлашћења Министру правде још су карактеристичнија, јер предвиђају могућност поступања противно постојећим законима и регулисање веома важних правних материја путем уредаба са законском снагом. Сем тога, овим овлашћењима ударена је прва бреша за амандирање новог Грађанског парничног поступка путем финансијских закона, што је веома рђава новина.

По овим овлашћењима, Министар правде ће установити среске и окружне судове на подручју апелационог суда у Скопљу и Великог суда у Подгорици, одредити њихов број, седишта и подручја, као и дан кад ће започети рад, прописати потребна прелазна наређења, све уредбом, која се само може законом мењати. Сем тога, одређена је надлежност среских судова на подручју Великог суда у Подгорици, дато овлашћење Министру да уведе у живот Законик о судском кривичном поступку за горња подручја са уводним закоником, даље, да уредбом издвоји поједине општине из једног судског подручја и припоји их другом, да тако исто уредбом установи нове окружне судове на територији Касационог суда у Београду, поставља потребно особље за нове среске и окружне судове као и за државна тужиштва, преко броја одређеног по буџетским позицијама намењеним овој сврси у буџету Министарства правде. — § 21. Сем тога, §-ом 22. измењен је смисао §-а 660. законика о судском поступку у грађанским парницама, уведен у живот § 2. закона о извршењу и обезбеђењу са ретроактивним дејством, задржати у снази прописи §§ 434.—448. законика о судском поступку који је важио на територији бив. Краљевине Ср-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

бије, дато право Министру правде да тражи да се путем начелних одлука опште седнице Касационог суда у Београду тумачи које су одредбе из бившег српског грађанског поступка остале на снази по ступању на снагу новог поступка. Уз то § 58. тач. 1. законика о суд. крив. пост. промењен је на штету адвокатског реда. Најзад, овлашћен је Министар правде да приступи припремама за подизање Палате правде у Београду.

Овлашћења за друге Министре садрже многобројне могућности да се поступа противно постојећим законима, који се у многим својим одредбама укидају, мењају или тумаче, уз систематско одобравање, да се путем одредаба регулишу многи правни односи, који би били једино и искључиво домен закона. У томе реду идеја врло су карактеристична овлашћења за Министра просвете, Министра унутрашњих дела, нарочито Министра саобраћаја, коме је нарочито одобрено, да измени путем уредаба многе досадашње правне материје. — § 41. Даље закон у §-у 42. мења закон о железницама јавног саобраћаја у неколиким важним одредбама и проширује важност Уговора и закона са друштвом Батињол на све радове грађења другог колосека Београд—Ресник. Министру пољопривреде дата су такође знатна овлашћења, а сем тога § 46. предвидео је обнову аграрних спорова у Далмацији „ако се пресуда темељила на разлозима који су у противности са законским тумачењем §-а 3. пом. закона“ (т. ј. закона од 19. октобра 1933/34. год.) Министру Шума и рудника дата су знатна овлашћења у материјалном погледу уз велику власт прописивања нових уредаба и примене старих које су нарочито протумачене. Исти је случај и са Министром соцајалне политике и народног здравља.

Међу осталим одредбама, нарочито треба истаћи одредбу §-а 63. којом је Министарски савет овлашћен „да може доносити уредбе са законском снагом у циљу сређивања и олакшања економских прилика у земљи као и у опште унапређивања привредне делатности. — Ове уредбе ступају на снагу са даном обнародовања и имају се одмах поднети на сагласност Народном преставништву. — Ступањем на снагу овог закона престаје важити чл. 6. закона о стављању на снагу појединих прописа закона о извршењу и обезбеђењу од 19. децембра 1932. године“.

Поред тога у § 64. Министарски савет је овлашћен да било на основу постојећих закона и уредаба, било противно овим прописима, предузме и предузима све потребне мере у циљу смањења државних расхода у току буџетске 1934/35. год. и стварања трајних предуслова за систематску и рационалну штедњу у државном и самоуправном газдинству, да подвргне ревизији све споредне принадлежности активних, пензионисаних и других лица уопслених у државним, прив-

редним и новчаним установама, да отпушта женско чиновништво чији су мужеви упослени у државној, самоуправној или приватној служби или иначе имају довољно прихода за издржавање породице, да врши ревизију досадашњих специјалних додатака, хонорара, награда и других споредних примања, које уживају државни службеници по досадашњим специјалним прописима до највише 50% редовних припадности, и најзад, да изврши реорганизацију администрације. — §-ом 66. овлашћен је Министар финансија да уредбом са законском снагом пропише реорганизацију финансиске контроле, у коме циљу може мењати све законске прописе који су са овим у вези. У §-у 68. предвиђено је под којим условима могу пензионери бити запослени на другим звањима са смањењем пензиских припадности, с тим да се ова одредба не односи на претседника, потпретседника, начелнике и кметове општинске ако и уживају какву награду за рад у општини.

Многобројне законске одредбе измењене су, допуњене или укинуте §§ 70. и 72. Атар општине београдске проширен је до под Авалу и Бежанију §-ом 73., ситуација експроприраних имања отежана по §-у 74., донете исвесне одредбе за разне општине и њихове буџете у §-у 75., уведен пречански систем лова у §-у 79., одобрена многобројна решења, уредбе и правилници у §-у 77.

Најзад, § 78. садржи већ уобичајену одредбу из неколико ранијих финансиских закона по којој „све одредбе досадашњих финансиских закона и закона о буџетским дванаестинама, којима су постојећи закони били измењени, укинуги или допуњавани као и све уредбе, правилници и други прописи и решења, који су већ донети на основу овлашћења предвиђених у пом. законима, важиће и даље“. На тај начин санкционисана је сва неправилна пракса укидања, измена и допуна постојећих закона путем финансиских закона, чиме су створене нове тешкоће за примену ових и оваквих одредаба, пошто међу њима постоје и такве, које по логици ствари и природи својој, нису надживеле закон из кога су потекле.

Као што се из горњих излагања види, овогодишњи буџет и финансиски закон заслужују нарочиту пажњу, и то буџет због свога цифарског дела, а финансиски закон због својих многобројних нефинансиских овлашћења и одредаба. Ако се жели санација наших финансија, наши финансијери треба пре свега да воде рачуна о мудрим препорукама претседника г. *Думерга* истакнутим на челу овога чланка, јер све што он предлаже може се без икакве тешкоће применити на наше државне финансије. Према извештају у полузваничном *L'Echo de Belgrade* од 28. марта 1934. год. ми имамо 207.130 чиновника у државној администрацији, не ра-

чунајући ту бановинску и општинску администрацију, тако да смо једна од држава која има највећи проценат издатака на чиновнике. Док су у Енглеској лични расходи пре рата износили око 30% а после рата 15% од укупног расхода, а у Француској исти расходи износили 30,5% према 18,4%, наша држава је у буџетском периоду за 1932/33. год. издавала и то код опште државне администрације 48,76% на личне а 51,24% на материјалне расходе а код јавних предузећа однос је био 34,70% према 65,30%. Код укупних расхода релација је била 43,97% према 56,03% (податци узети из чланка г. *Д-р Јована Ловчевића* под насловом: Расходи у буџету за 1932/33. годину — Архив од 25. фебруара 1933. год.) Данас је однос између персоналних и личних издатака у буџету сигурно већи, јер и сам Министар финансија признаје, да се у персоналном погледу смањења нису могла спровести. Према томе, ако је Министарски савет добио онолико овлашћења зато да однос личних према материјалним издацима сведе на меру уобичајену код других културних држава, које још имају и огромно колонијално царство са безброј чиновника, онда ће моћи бити и равнотеже у буџету и санације наших државних финансија, наравно под условом да се са овим мерама почне одозго а не одоздо. С друге стране, све док се Влада и Скупштина не буду држале члана 44. закона о државном рачуноводству при доношењу финансиских закона, имаћемо овакве огромне законске омнибусе, од којих ће највеће штете претрпети баш они који су их доносили, пошто је примена ових одредаба скопчана са невероватним тешкоћама. Боље је немати никаквог закона, него имати рђав закон.

Др. Видан О. Благојевић
адвокат

ПРИКАЗИ

Одлуке Државног Савета 1929.—1932. Средили: *Божидар С. Протић*, главни секретар Државног Савета и *Влаштимир Ј. Лучић*, писар Државног Савета. Београд, 1934. Издавачко и књижарско предузеће Геца Кон А. Д. стр. 790.

Са овом књигом завршен је циклус рада Државног Савета од 1919.—1932. год. закључно путем саопштења најважнијих његових одлука. Започет пре рата од стране г. *Мил. Вукићевића*, овај рад настављен је после рата од стране г. *Љуб. Радовановића* за период од 1919.—1923. год. који је наставио даљи приказ рада за 1924.—1928. год. у заједници са г. *Др. Михаилом Илићем*, да га заврше са 1932. год. закључно горњи аутори. Са две друге публикације г.г. *Др. Винка Влашковића*, *Александра Давинића* и *Богдана Мајсторовића* посвећених одлукама начелним и опште седнице Државног Савета, правници су у главном упознати са огромном делатношћу нашег највишег административног суда са 1932. год. закључно.

Док смо на овај начин упознати са праксом Државног Савета, долге пракса наших Касационих судова чека на своје коментаторе. Оно мало одлука приказаних са или без коментара у нашим часописима и публикаци-

јама г.г. *Др. Гојка Никешића, Лазе Урошевића, Србислава Ковачевића, Тихомира Ивановића* и другим коментарисаним законима, не даје нам ни најблеђу слику о судској пракси код нас. С тога овај неуморан рад горњих аутора на упознавању праксе Државног Савета треба да нам је потстрек за сређивање и коментарисање одлука Касационог суда.

Горње дело веома је великих размера. Систематисано је по правним областима и садржи 42 одлуке опште седници и 697 одлука одељења подељених у 14 група и то: Управно - судски поступак и управни поступак у опште, јавна служба, финансијски спорови, социјално законодавство, санитарско законодавство, рударски закон, закон о класној лутрији, закон о водном праву, закон о радњама, закон о провођењу делимичне експропријације великих поседа, задружни закон и проведбена наредба у Хрватској, закон о самоуправним путевима и грађевни ред за Сарајево. Сем тога, збирка садржи веома потпун регистар одлука по законима и по именима тужилаца.

Са овом збирком добили смо преглед рада Државног Савета за владе новог законодавства почев од 1929. год. што је нарочито важно за практичаре. Одлуке су врло добро изабрате и систематисане прегледно, тако да је се врло лако њима користити. Она одаје приређиваче као стручњаке за административну праксу, којом одлично располажу.

Само, противно досадашњим, ова збирка одлука не садржи коментарисање, што је њихов велики недостатак, јер нас разлози писаца нису могли убедети. Тачно је да је свака одлука Државног Савета мотивисана али разлози могу бити нетачни, што није редак случај, па су коментатори дужни, као стручњаци, да разлоге Државног Савета протумаче правилно у вези са зак. прописима. С друге стране, претпоставили би мало и да причекамо на ову збирку ако би разлог задоцњењу било коментарисање саопштених одлука.

Иначе, збирка се ова сама од себе препоручује нарочито правним практичарима којима је првенствено намењена,

Др. Фрања Горшић: Коментар стечајног закона, Закона о принудном поравњању ван стечаја, Закона о увођењу у живот оба закона и Закона о побијању правних дела изван стечаја, Београд, 1934. Издавачко и књижарско предузеће Геца Кон А. Д. Стр. 583.

Стечајни закон са осталим овде коментарисаним законима задао је много тешкоћа у примени правним практичарима и изазвао велике дискусије у правној теорији најчешће због рђавог језика на коме је преведен, уз знатне измене, са аустриског оригинала. С тога сваки коментар ових закона који објашњава њихове прописе треба поздравити, поготову кад тај коментар потиче од г. *Др. Фрање Горшића*, познатог стручњака и коментатора нових поступака — Управног и Југословенског грађанског парничног поступка.

И г. *Др. Горшић* чини ограду у предговору односно неологизма којих су ови закони препуни и „које писац ни у тексту коментара није успео потпуно да избегне“. То га је натерало да извесне изразе, потпуно стране нама, избаци и замени другима, као учинак са дејство, порук са јемац, веровник са поверилац, увет са услов и т. д.

Коментар је рађен по угледу на пишчеве раније коментаре: испод сваког законског текста дат је коментар у главном према аустриској пракси у колико нема праксе наших судова. Тудио је се да буде јасан и прегледан и онде где је то било веома тешко као код § 13. стец. закона.

Коментар прати и кратак приказ Уредбе о заштити новчаних завода и њихових веровника и Уредбе о заштити кредитних задруга и њихових савеза, уз одлично израђен регистар.

Овај је коментар као и ранији коментари г. *Др. Горшића* намењен првенствено практичарима и с тога ће овима бити од велике користи, нарочито с тога, што је се писац трудио, да буде јасан, прегледан и у довољној мери концизан, што су све особине једног доброг коментара. Издавачка пак књижара г. *Геце Кона*, која је омогућила појаву овог дела, учинила је велику услугу правницима, који ће сад, у овој тешкој материји, моћи много лакше да се снађу.

Др. Видан О. Благојевић
адвокат

WWW 1875
У Н И В Е Р З И Т Е Т С К А Б И Б Л И О Т Е К А
ИЗ АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ

ЗАПИСНИК

XIV седнице Одбора Адвокатске Коморе у Београду, одржане 21. марта 1934. год. у 5 час. по подне у Београду.

Присутни: Зам. претседника Милан Драговић, чланови одбора: Вој. Милошевић, Савко Дуканац, Др. Миленко Стојић, Трипко Жугић, Влад. Симић, Милорад Павловић, Љубиша Димитријевић, Драг. Ивковић, Лука Пешић, Драг. П. Ђорђевић, Младен Цинцар-Јанковић, Др. Видан Благојевић.

Извинио се због недоласка претседник Др. Јанковић.

Заменик претседника Милан Драговић отвара седницу у 6 час. по подне и даје реч секретару Влад. Симићу да реферире по предметима из свога делокруга. По реферату Симића доносе се ове одлуке:

Решено је да се акт Александра Ђурића Бр. 585/34. спроведе Министру Војске и Морнарице са мишљењем Коморе, да се Ђурићу да сатисфакција.

Одобрава се Драгољубу В. Ђорђевићу пресељење адв. канцеларије из Београда на Умку.

Одобрава се Стојану Продановићу, адв. припр. прелаз из канцеларије Милана Грубића у канцеларију Новака Плећевића, адв. у Београду.

Одобрава се Николи В. Џанги, адв. припр. двомесечни прекид вежбе због свршавања његових домаћих послова.

Одобрава се се Бранку Ђорђевићу упис у именик адвоката са седиштем канцеларије у Крушевцу.

За преузиматеља канцеларије Драгољуба Јоксимовића, адв. оvd. одређује се Војин Војиновић, адвокат из Београда.

По молби Др. Лазара Марковића. мин. у пензији, бр. 646/34. решено је, да му се не може издати тражено уверење, пошто исто треба да садржи околности из времена када Комора није постојала.

Реч добија члан одбора Драг. Ивковић, који чита свој предлог о поступку са тужбама против адвоката. По читању предлога решено је, да се овај писмени предлог да на реферат за идућу седницу члановима одбора: Трипку Жугићу, Милораду Павловићу и Луки Пешићу.

Решено је да се Задужбини Николе Спасића упути акт да Комора пристаје да задржи просторије за канцеларије под закуп и од 1. маја 1934. г. но под условом да се закупнина смањи на 3.000.— динара месечно.

Реч добија Драг. П. Ђорђевић, који у име контролног одбора подноси извештај о изврешном прегледу књига и рачуна.

Решено је, да контролни одбор поднесе идућој седници писмен извештај.

(Следују одлуке по тужбама против адвоката, које се по закону не могу објављивати).

Заменик претседника закључује седницу у 8.30 час. по подне.

Записник је прочитан и примљен.

(Следују потписи присутних чланова и овера заменика претседника и секретара).

ЗАПИСНИК

XV седнице Одбора Адвокатске Коморе у Београду одржане 28. марта 1934. г. у 6 часова по подне у Београду.

Присутни: Претседник Др. Јанковић, Зам. претседника Милан Драговић, чланови одбора: Др. Миленко Стојић, Трипко Жугић, Др. Видан Благојевић, Влада Симић, Милорад Павловић, Милан Живадиновић, Љубиша Димитријевић, Драг. Ивковић, Лука Пешић, Драг. П. Ђорђевић, Др. Јанко Олип, Младен Цинцар-Јанковић, Сима Алкалај, Савко Дуканац.

Претседник Др. Јанковић отвара седницу у 6 час. по подне, и ставља приметбу на записник од 7. марта 1934. год. отштампан у Браничу за март месец због одлуке и стилизације те одлуке о држању седница сваке среде у недељи и о позивању претседништва да присуствује седницама. Одбор је ову приметбу усвојио у смислу § 36. пословника Коморе, а објашњено је претседнику да је одлука донета с обзиром на нагомиланост материјала за решавање, што је и претседник примио.

Реч добија секретар Влад. Симић да реферише о предметима из свога делокруга. По реферату секретара доносе се ове одлуке.

Брише се из именика адвоката Босиљка Кристић-Ивковић под данашњим, пошто се одрекла адвокатуре.

Одобрава се Стевану Поповићу упис у именик адв. приправника на вежби код Др. Живана Лукића, адв. у Београду.

Брише се из именика адв. приправника Божидар Ј. Стојковић, пошто је ступио у суд на бесплатну вежбу.

Одобрава се Макевију Д. Ђурићу упис у именик адв. праправнику на вежби код Витомира Васића, адв. у Богатићу.

Одобрава се Добривоју Јелићу упис у именик адв. приправника код Владимира Ј. Поповића, адвоката у Богатићу.

По питању тумачења т. 12 § 73. пословника коморе у вези § 20. Зак. о адвокатима одбор доноси одлуку, да ад-

вокати са седиштем у месту једнога не могу обављати сталну праксу и примати нове клијенте у месту — седишту другога суда.

По акту Бр. 706/34. решава се, да се упути Акт Министру Унутрашњих послова и да се тражи, да се наредба Среског начелника Среза Мачванског у Богатићу повуче као противна закона.

Прочитан је извештај Контролног одбора и примљен.

(Следују одлуке по тужбама против адвоката које се по закону не могу објављивати).

Претседник закључује седницу у 8.30 час. по подне.

Записник је прочитан и примљен.

(Следују потписи присутних чланова и овера претседника и секретара).

ЗАПИСНИК

XVI седнице Одбора Адвокатске Коморе у Београду, одржане 11. априла 1934. г. у 6 час. по подне у Београду.

Присутни: претседник Др. Драг. Јанковић, зам. претседника Милан Драговић, чланови одбора: Славко Дуканац, Др. Иво Рибар, Др. Миленко Стојић, Влад. Симић, Драг. Ивковић, Лука Пешић, Младен Цинцар-Јанковић, Др. Јанко Олип, Др. Видан Благојевић, Милан Живадиновић, Вој. Милошевић, Љубиша Димитријевић, Милорад Павловић и Драгослав П. Ђорђевић.

Претседник Др. Јанковић отвара седницу и даје реч члану одбора Драг. Ивковићу, који реферише по случају тражења Бранка Узуновића да му Комора изда уверење о приправничкој вежби.

Решено је да се Узуновићу изда уверење а ако се утврди, да је вежба његова била привидна, предузеће се потребне мере по Зак. о адвокатима.

Члан Одбора Др. Иван Рибар накнадно се извињава због недоласка на прошлу седницу, јер је био на путу.

Прочитани су реферати Драг. Ивковића и Луке Пешића и саслушан је усмени реферат Трипка Жугића о примени § 54. пословника коморе у вези § 72. Зак. о адвокатима, па је после дуже дискусије одлучено, да референти Ивковић и Пешић са секретаром Влад. Симићем спреме за идућу седницу мотивацију и предлог.

Реч добија секретар Влад. Симић да реферише по предметима из свога делокруга. По његовом реферату доносе се ове одлуке:

Одобрава се Др. Јурају Кулашу упис у именик адвоката са седиштем канцеларије у Београду.

Одобрава се Марину Мариновићу пресељење канцеларије из Београда у Варварин а за преузиматеља именује се Милан Матић, адв. из Београда.

Брише се из именика адвоката Радослав Попс Драгић бив. адв. из Београда под 30. мартом 1934. год. као даном смрти. За преузимаатеља именује се Др. Фридрих Попс, адв. из Београда.

Брише се из именика адвоката Војислав Калановић, адв. из Крагујевца, под даном постављења пошто је ступио у државну службу.

Одобрава се Синиши Петровићу упис у именик адв. приправника на вежби код адвоката Милована Николића у Крагујевцу.

Одобрава се Моши Алкалају упис у именик адв. приправника на вежби код Давида А. Алкалаја, адв. у Београду.

Одобрава се Крсти Булићу прелаз из канцеларије Др. Душана Кастела у канцеларију Милана Д. Христића, адв. у Београду.

Прочитан је акт Јована Д. Бабића, адв. из Умке Бр. 758/34. па је решено, да са актом тражи од Министра Финансија да шефа Пореске Управе на Умци упути на правилно вршење закона о адвокатима, пошто би Комора у противном била принуђена да тражи заштиту права вршења адвокатуре пред редовним судом.

Прочитан је акт Трипка Жугића, адв. из Београда Бр. 810/34. па је решено, да се преставка Жугићева спроведе Министру Трговине и Индустрије.

Прочитан је акт адвоката из Шапца Бр. 757/34. па је решено, да им се у смислу реферата секретара Симића одговори, да је питање које покрећу ликвидирано на скупштинама Адвокатске Коморе.

Прочитан је акт Адв. Коморе из Скопља Бр. 784/34, па је решено, да се најкраћим путем позове и саслуша г. Богдан Лекић о томе, је ли је вежба Филипа Цемовића у његовој канцеларији била стварна па о томе известити Адв. Комору у Скопљу.

Претседник Др. Драг. Јанковић извештава да је наредба начелника Среза Мачванског у Богатићу општинским судовима да не одобравају забране за адвокатске судом досуђене награде, повучена од стране самог начелника.

Претседник закључује седницу у 8.10 час. по подне. Записник је прочитан и примљен.

(Следују потписи присутних чланова и овера претседника и секретара).

НЕКРОЛОГ

✦ **ВАСИЛИЈЕ ТОДОРОВИЋ адвокат из Лесковца**

Изненада и неочекивано преминуо је 11 марта ове год. у санаторијуму у Тополшици Василије Тодоровић адвокат из Лесковца.

Тодоровић је умро релативно млад. Тек што је претурио 41 годину а већ је сломљен болешћу склопио своје уморне очи. У годинама кад се други тек фермирају, Тодоровић је био већ потпуно израђен човек.

Пок. Тодоровић је свршио правни факултет у Београду, али је извесно време провео у иностранству. Тодоровић није био од оних наших ђака на страни који су својом вредношћом, ако су је имали, успевали само толико да умноже своје стручно знање, а у погледу васпитања би остали онакви исти какви су и били пре него што су у иностранство отишли. Он није само постао школован него и културан човек. Успео је да изради своју моралну личност и стога се јако издвајао од многих својих другова а и од средине у којој је одрастао.

Необично скроман, Тодоровић је кроз живот пролазио неопажено и само мали број оних који су са њим сарађивали знали су да је радио у многим установама и да је у њима био све и сва. У опште узев, водио је један живот који споља није падао много у очи, али који је у толико више био унутрашње вредности.

Необично питоме нарави, увек предусретљив и љубазан, у понашању отмен и веома пажљив, нарочито према старијим колегама, у послу савестан, лишен зависти, темељне стручне спреме, Тодоровић је не само одавао једног културног човека, него је у оцени ствари и људи имао нешто од оног мерила које се има у већим и културним друштвима и које се је јако разликовало од паланачког мерила средине у којој је живео и одрастао.

Такво његово понашање и држање дало му је необичну духовну мирноћу и онда када се је нашао очи у очи са смрћу. Умро је у санаторијуму у Тополшици не јављајући својима да је болест пошла нагоре и да се катастрофа приближује.

Да није тако рано умро он би дао много више и друштву и нашој организацији коју је озбиљно схватио и сав се за њу залагао. Овако њега је, на послу који је тако лепо почео, снашла смрт пре времена и кад се најмање очекивало.

Због свега тога Тодоровић је искрено ожаљен а његова ненадна смрт истицана као велики губитак и за Лесковац и за све установе у којима је неуморно радио.

Бранислав Ђелошевић
адвокат

БЕЛЕШКЕ

Колики је наш државни буџет са бановинским буџетима.

У *Службеним новинама* Бр. 73—XVII, од 29. марта 1934. год. објављен је преглед буџета расхода и прихода општин државних и државних привредних предузећа и установа за 1934/35. год. У новом буџету расходи и приходи означени су са 6.914,354.340.— дин. а у другом буџету исти расходи и приходи означени су са 3.256,89.458.— дин. по одбитку вишкова показаних у општин приходима у 385,901.855.— дин.

Одобрени буџет, који је истоветан у цифарском погледу са предложеним буџетом од стране Министра финансија, мањи је од ранијег буџета за 1933/34. год за 267,075.789.— дин.

Интересантност овог буџета јесте у томе, што је Министру финансија одобрено, ради покрића опште државне администрације, повећање код непосредних пореза у 473,000.000.— дин., у износу на ранији буџет, док су посредни порези и монополски приходи, као знатно подбацили, предвиђени у мањим износима него у ранијем буџету и то први за 325,000.000.— дин. мање а други за 56,730.500.— дин. Сем тога у овим приходима показани су вишкови прихода из државне привреде у 385,901.855.— дин., а разни приходи финансију са сумом од 143,452.485.— дин.

Нови бановински буџети утврђени су следећим износима:

1. Дравска бан.	дин.	115,298.189.—
2. Савска бан.	"	189,661.483.—
3. Врбаска бан.	"	32,681.012.—
4. Приморска бан.	"	40,644.415.—
5. Дринска бан.	"	66,626.234.—
6. Зетска бан.	"	44,803.618.—
7. Дунавска бан.	"	138,530.223.—
8. Моравска бан.	"	44,353.771.—
9. Вардарска бан.	"	39,333.744.—

Свега дин. 711,932.689.—

Сви бановински буџети према годишњим смањени су осетно. Није одобрено никакво повећање бановинских дажбина. Просечна стопа приреза по бановинским буџетима за 1934/35. год. износи 15,92%.

Буџет и чиновници

Полузванични *L'Echo de Belgrade* у своје броју од 28. марта 1934. год. доноси да је за 1934/35. год. у буџету предвиђено 207.130 лица као државних чиновника. Они су распоређени на следећи начин: у Врховној управи 953, у Министарствима: просвете 32.783, правде 10.524, иностраних послова 538, унутрашњих послова 26.735, финансија 13.916, војске и морнарице 34.959, грађевина 3.061, пољопривреде и вода 909, трговине и индустрије 1.286, социјалне политике и народног здравља 1.875, физичког васпитања народа 23, саобраћаја 778, скупа 128.338 лица упуслених у државној администрацији.

У државним привредним предузећима запослено је и то: код Министарства просвете 1.027 чиновника, финансија 1.200, пољопривреде и вода 507, трговине и индустрије 621, социјалне политике и народног здравља 3.832, саобраћаја: на железницама 22.026 и на речном саобраћају 2.054, на поштама, телеграфима и телефонима 13.737, свега 37.817, шума и руда 13.784, скупа 78.792.

Што се тиче плата, предвиђени су следећи износи: за председнике Министарског савета, Народна скупштине и Сената по 15.967,34 дин. за чиновнике прве групе 6.520,67. дин., за чиновнике друге групе првог степена 5.972,25., другог степена 5.428,89, за чиновнике треће групе првог степена 5.010,42, другог степена 4.540.—, за чиновнике четврте групе првог степена 3.737,92., другог степена 2.987,92., за чиновнике пете групе 2.668,87., шесте групе 2.319,42., седме групе 2.017,98., осме групе 1.788,42., девете групе 1.561,46 и десете групе 1.380,30. Неуказни чиновници примају 1.297. и 1.005., служитељи од 830.— до 967.— а приправници до 1.147 дин.

Према томе 207.130 чиновника према буџету од 1934/35. год. примиће око 3,900,000.000.— дин.

В. Б.

В. Б.

САДРЖАЈ ПРАВНИХ ЧАСОПИСА

Бранич ће доносити садржаје свих правних часописа код нас.

Архив за правне и друштвене науке, орган Београдског правног факултета. Уредник *Др. Михаило Илић*, проф. Университета.

Садржај Бр. 3. Књ. XXVIII. (XLV). од 25. марта 1934. год.

Садржај: *Др. Ђорђе Тасић*: Има ли празнина у праву и законима?; *Др. Милош М. Радојковић*: Дефиниција напалача; *Арсен М. Боремовић*: Телесна повреда из § 180. крив. законака; *Андрија Р. Лакић*: Општински судови и нови грађански парнични поступак. — Правна политика. *Др. Драгољуб Аранђеловић*: О језику у законима и судским одлукама. — Међународно-правна хроника. *Др. Илија А. Пржић*: Римска конвенција о пленидби ваздухоплова. — Економско-финансијска хроника. *Др. Александар Јовановић*: Поводом законске девалвације чехословачке круне — Административна хроника. *Никола С. Стјепановић*: Један случај престанка службе непосредно уредбом. — Судска хроника. *Др. Видан О. Благојевић*: Раскидање закупа због рђавог понашања закупца према закуподавцу. — *Иван Д. Петковић*: О плаћању такса за правни посао склопљен пред изабраним судом. — *Боривоје Д. Петровић*: За отуђење или трамну имовине општине града Београда није потребно одобрење Државног Савета у слислу чл. 86. т. 13, став II и III. Зак о општинама, с обзиром на једну одлуку апелационог суда. — Оцене и прикази. *Др. Евгеније Скекторски*: Carl Schmitt, Staat, Bewegung, Volk; *Др. Ђорђе Тасић*: *Др. Милан Владисављевић*, Проблем јединства јавног права; *Др. Стеван Ђирковић*: *Bojidar Saritch: La Petite Entente, facteur de paix en Europe; — V. M. Radovanovitch: La Petite Entente.*

Белешке. — Преглед часописа. — Нове књиге.

Уредништво и администрација налазе се у Топличиним венцу бр. 21. Годишња претплата износи 120.— дин.

Мјесечник, гласило Правничког друштва из Загреба. Уредници:

Др. Едо Ловчић, кр. свеучилишни професор и *Др. Иво Полишео* одвјетник. Садржај Бр. 2. год. LX од вељаче (февруара) 1934. год.

Др. Милобар Фрањо: Рузвелтов велики експеримент; *Манзони Иван*:

О учешћу лаичког елемента у кривичном правосуђу; *Др. Шантек Мирослав*: Правни лије ови против ријешења суда, донесенога по новом гр. п. п. погрешно у облику пресуде умјесто у облику закључка и обратно; *Др. Муха Мирослав*: Потпуна (§ 992. гр. п. п.) или дјеломична (§ 495. гр. п. п.) контумација у мандатном, мјеничном и порабном поступку, ако једна или друга странка изостане од првога рочишта, одређенога за усмену спорну расправу?; *Др. Штајнмец Иван*: Протестантско брачно право у Босни и Херцеговини; *Др. Иван Булић*: Да ли оптуженик након мериторног ослобођења по првостепеном суду сме да буде задржан у истражном затвору до ријешења изјављене ревизије? Тумачење § 339. од 2. к. п. — Правосуђе: Грађанско, казнено, поморско. — Друштвене вијести. — Литература. — Сваштице. — Позив на редовну годишњу главну скупштину.

Уредништво и администрација налазе се у Загребу Свачићев трг. бр. 4. Годишња претплата износи 30.— 60.— или 120.— дин. годишње, према томе да ли су претплатници државни чиновници или припадници слободних професија.

Правосуђе, часопис за судску праксу. Уредници: судије: *Стојан Јовановић* и *Др. Иво Мацијевић*. За власника: *Др. Фердо Чулиновић*, претседник окружног суда у Белој Цркви и Уређивачки одбор. Издавач: *Љивко Мацаревић* штампар.

Садржај бр. 3. год. III. од марта 1934. год.

Грађанско право: *Др. Д. Аранђеловић*: О пропису § 56. гр. п. п.; *Др. Радоје Вукчевић*: Поравнање; *Будимир Плакаловић*: Шта је са облигаторним изабраним судовима из срп. грађанског процесног права?; *Николај Пахорук*: Поводом чланка г. Плакаловића; *Др. И. Матијевић*: Поступак у споровима из порабних уговора; *Др. Јулије Хан*: Компензације код новчаних за-

вода под заштитом; Јован Турчија: Има ли задруге између оца и пунолетних синова? — Кривично право. Д. Станојевић: Поволом једне одлуке скопљанског Апелационог суда; Момир Д. Парађанин: Судски кривични поступак у пракси код средњих судова; Стеван Бранковић: Накнада моралне штете; Арсен Боремовић: Када треба побијати одлуку суда о казни призивом, а кад ревизијом?; Др Јурај Кулаш: Колузиони притвор из § 113. тач. 3. к. п. — Судови и судије. Стојан Јовановић: Рекапитулација захтева судског реда. — Судска пракса: Кривично право, грађанско право. — Преглед књига. — Белешке. — Нове књиге и часописи. — Додатак: Збирка расписа од 1934. год.

Уредништво и администрација налазе у Мачванској ул. бр. 4. Годишња претплата износи 120.— дин.

Полиција, часопис за управно-полицијску и судску праксу. Власник и издавач *Васа Лазаревић*, начелник Министарства унутрашњих послова у пензији.

Садржај Бр. 5—6. год. XXI, за март 1934. год.

Министар унутрашњих послова г. Живојин А. Лазећ о јавној сигурности у земљи; Др. Н. Краински: Раздражљивост, афекат и страст са гледишта криминалне и социјалне психологије; Ник. Р. Анђелковић: Осуђујуће пресуде средњих судова изречене у осутству државног тужиоца овоме се достављају само по захтеву: Владета Милићевић: Међународна полиција; Милорад Николић: Надлежност полицијских власти у припремном поступку по закону о судском кривичном поступку II; Ђура Суботић: Језик и терминологија у нашим новим законима; Сек. Н. Кекојевић: Улога полиције по новом кривичном поступку III; Јов. Б. Мијушковић: Домашај § 37. зак. о тапијама; Иван М. Ткалчевић: Ново наоружање државне полицијске страже; Љубинко Обркнежевић: Како треба разумети пропис § 389. крив. закона; Бранислав К. Милојевић: Да ли је могућа примена тач. 3. § 71. крив. зак. у случају када је за кривично дело предвиђена новчана казна са назначењем минимума за исто; Милош М. Златић: Поступак полицијских власти око извршења судских пресуда по кривичној и грађанској части; М. Ставрић: Да ли је укинут § 359. ст. крив. закона; Др. Немања Богичевић: Правни проблеми радиофоније; Ф. Ђосић: Докази код сретстава обезбеђења после ступања на снагу новог зак. о суд. поступку у грађанским парницама; М. Агапов: Дух новог времена и његов утицај на науку; Бранислав Н. Станковић: Да ли су општине надлежне за изаршење извиђајних радњи по делима која се по новом закону о судском кривичном поступку гоне по службеној дужности; Др. Душан Б. Јефтић: О потреби једног закона о душевно поремећеним лицима; Ханс Бауер: Извод из расправе о регистрационој дактилоскопији. — Из судске праксе од Винка Влатковића, Јована Д. Смиљанића и Тих. М. Ивановића. — Поуке и обавештења. — Одлуке опште седнице Главне контроле и Државног савета. — Расписи Министарства унутрашњих послова. — Важније одлуке и објашњења Ген. дирекције пореза. — Кретање чиновника у ресору Министарству унутрашњих послова. — Нови функционери париске полиције и њихова каријера од Душана М. Филиповића. — Белешке и вести. — Некролог. — Књижевност. — Оцене и прикази.

Уредништво и администрација налазе се у Карађорђевој ул. бр. 59. — Годишња претплата износи за надлештва и новчане заводе 120.— дин., за приватна лица и жандамерију 100.— дин.

Одвјетник, орган Адвокатске коморе у Загребу. Год. VIII. Бр. 4. Загреб 10. априла 1934. год. Издавач Адвокатска комора у Загребу коју претставља *Др. Иво Полишео*, претседник, који је и уредник.

Садржај: Одвјетници у сталешким државама; Прва година новог грађанског парничног поступка; Одвјетници афаристе; Још о правилнику Мировинског фонда; Разрезивање течевине; Вијести Адвокатске коморе у Загребу; Разно.

Одвјетник излази једанпут мјесечно, осим у ферилним мјесецима. Чланови Адвокатске коморе у Загребу добивају га бесплатно, за адвокате, чланове других Комора, годишња претплата с поштарином дин. 80.—, за адвокатске приправнике уопће дин. 60.—, за остале претплатнике дин. 90.—. Поједини број дин. 10.—.

ПРЕГЛЕД ЗАКОНОДАВСТВА

Објављеног у *Службеним новинама* од 13. марта до 14. априла 1934. год.

152. Уредба с катеро се изпремиња ин допoљује уредба о спојитви обчин в Дравски бановини з дне 8. септембра 1933. IV бр. 2100, тер долачајо обчинам в Дравски бановини седежи. — *Сл. н. Бр. 66.* — XVII, од 21. марта 1934. год. стр. 277.—283.

153. Уредба о преносу права издавања водоправних дозвола (повластица) и права надзора над радовима и водним употребама, одобреним на основу прописа зак. чл. XIV од 1884 зак. чл. XXIII од 1885 зак. чл. XVIII од 1913 године, са градова са муниципалним правом (Нови Сад, Суботица, Сомбор и Вршац) на Бана Дунавске бановине односно на надлежне Среске начелнике. — *Сл. н. Бр. 66.* — XVII, од 21. марта 1934. год. стр. 283.

154. Уредба о изменама и допунама Уредбе о паушалирању путних трошкова шумарских службеника бр. 14850 од 8. јула 1933. год. — *Сл. н. Бр. 66.* — XVII, од 21. марта 1934. год. стр. 283.—284.

155. Укидање окружних инспектората — решење Мин. ун. послова од 14. марта 1934. год. III бр. 9963/34. — *Сл. н. Бр. 66.* — XVII, од 21. марта 1934. год. стр. 284.

156. Правилник о вршењу прегледа задруга (савеза) и о фонду за вршење прегледа. — *Сл. н. Бр. 66.* — XVII, од 21. марта 1934. год. стр. 284.—285.

157. Начелна одлука Опште седнице Касационог Суда. — *Сл. н. Бр. 66.* — XVII, од 21. марта 1934. год. стр. 285.—287.

158. Обзнана. — *Сл. н. Бр. 66.* — XVII, од 21. марта 1934. год. стр. 287.

159. Продајна цена експлозива — решење Мин. војске и морнарице од 3. марта 1934. год. А.Бр. 1830. — *Сл. н. Бр. 66.* — XVII, од 21. марта 1934. год. стр. 287.—288.

160. Распис — делови униформе цивилних и војних намештеника не подлеже наплати луксузне таксе при увозу. — *Сл. н. Бр. 66.* — XVII, од 21. марта 1934. год. стр. 289.

161. Примена на Шпански Мароко Међународне Конвенције о аутомобилском саобраћају. — *Сл. н. Бр. 66.* — XVII, од 21. марта 1934. год. стр. 289.

162. Депоновање инструмената о приступу наше Краљевине Међународној Конвенцији о теретним линијама. — *Сл. н. Бр. 66.* — XVII, од 21. марта 1934. год. стр. 289.

163. Рагификација Немачке Конвенције за побољшање судбине рањеника и болесника у војскама у рату, и конвенције о посгупању са ратним заробљеницима. — *Сл. н. Бр. 66.* — XVII, од 21. марта 1934. год. стр. 289.

164. Изјава Египта о улози египатског црвеног полумесеца, сходно чл. 10 конвенције за побољшање судбине рањеника и болесника у војскама у рату. — *Сл. н. Бр. 66.* — XVII, од 21. марта 1934. год. стр. 289.—290.

165. Депоновање инструмената о приступу наше Краљевине међународној конвенцији за изједначење подношења резултата анализе материја намењених људској и сточној храни. — *Сл. н. Бр. 66.* — XVII, од 21. марта 1934. год. стр. 290.

- 166.** Телефонски саобраћај. — *Сл. н. Бр.* 66. — XVII, од 21. марта 1934. год. стр. 291.
- 167.** Исправка. — *Сл. н. Бр.* 66. — XVII, од 21. марта 1934. год. стр. 291.
- 168.** Финансијски закон за 1934/35 годину са прегледом буџета расхода и прихода за 1934/35 годину, од 28. марта 1934. год. — *Сл. н. Бр.* 73. — XVIII, од 29. марта 1934. год. стр. 293.—345.
- 169.** Упуста за извршење буџета државних расхода и прихода за 1934/35 годину. — *Сл. н. Бр.* 73. — XVIII, од 29. марта 1934. год. стр. 346.—351.
- 170.** Уредба града Панчева о становима, локалима и другим просторијама. — *Сл. н. Бр.* 73. — XVIII, од 29. марта 1934. год. стр. 351.—353.
- 171.** Уредба о изменама и допунама Уредбе о саставу и раду Државне филмске централе и о промету филмова од 11. јула 1933. год., са изменама и допунама од 23. августа 1933. године. — *Сл. н. Бр.* 73. — XVIII, од 29. марта 1934. год. стр. 353.—354.
- 172.** Уредба о промени седишта општине латковачке у срезу жупском Моравске бановине. — *Сл. н. Бр.* 73. — XVIII, од 29. марта 1934. год. стр. 354.
- 173.** Правилник о Југословенском заводу за извоз опијума. — *Сл. н. Бр.* 73. — XVIII, од 29. марта 1934. год. стр. 354.—355.
- 174.** Измене правилника о лековима и лековитим специјалитетима. — *Сл. н. Бр.* 73. — XVIII, од 29. марта 1934. год. стр. 355.
- 175.** Расписи Мин. финансија Бр. 7570/IV, од 20. марта 1934. год. и Бр. 8081/IV, од 26. марта 1934. год. — *Сл. н. Бр.* 73. — XVIII, од 29. марта 1934. год. стр. 355.
- 176.** Измене у уредби о самосталној управи Државних монопола. — *Сл. н. Бр.* 73. — XVIII, од 29. марта 1934. год. стр. 355.—356.
- 177.** Ослобођење јавних задужбина од плаћања општинских такса. — *Сл. н. Бр.* 73. — XVIII, од 29. марта 1934. год. стр. 356.
- 178.** Рагификација наше Краљевине допунског акта уз Међународну конвенцију о превозу робе железницама. — *Сл. н. Бр.* 73. — XVIII, од 29. марта 1934. год. стр. 356.
- 179.** Телефонски саобраћај. — *Сл. н. Бр.* 73. — XVIII, од 29. марта 1934. год. стр. 356.
- 180.** Поправек. — *Сл. н. Бр.* 73. — XVIII, од 29. марта 1934. год. стр. 356.
- 181.** Уредба Мин. ун. послова о општини града Београда од 30. марта 1934. год. IV бр. 1120. — *Сл. н. Бр.* 74. — XIX, од 30. марта 1934. год. стр. 357.—358.
- 182.** Уредба с којом се изпремина ин допљњује уредба о спојитви обцин у Дравски бановини з дне 8. септембра 1933. IV бр. 2100 в коликор се односи на срезе дољлеендавски, кришки ин новомешки тер долочајо обцинам в дољле лендавском ин чрномелском срезу седежи. — *Сл. н. Бр.* 74. — XIX, од 30. марта 1934. год. стр. 359.
- 183.** Царински поступак о ваздушном саобраћају. — *Сл. н. Бр.* 74. — XIX, од 30. марта 1934. год. стр. 359.—361.
- 184.** Решење Опште седнице Државног савета од 30. јануара 1934. год. Бр. 3125/34. — *Сл. н. Бр.* 74. — XIX, од 30. марта 1934. год. стр. 362.—364.
- 185.** Састанак Мешовите Југословенско-Румунске Комисије. — *Сл. н. Бр.* 74. — XIX, од 30. марта 1934. год. стр. 364.
- 186.** Телефонски саобраћај. — *Сл. н. Бр.* 74. — XIX, од 30. марта 1934. год. стр. 364.
- 187.** Исправка. — *Сл. н. Бр.* 74. — XIX, од 30. марта 1934. год. стр. 364.
- 188.** Решење Њ. В. Краља да се варошица Средњево у срезу рамском, бановине Дунавске прогласи за село под истим именом. — *Сл. н. Бр.* 78. — XX, од 4. априла 1934. год. стр. 365.
- 189.** Уредба о саветодавном одбору за банкарство. — *Сл. н. Бр.* 78. — XX, од 4. априла 1934. год. стр. 365.

WWW.UNI.190. Правилник о контроли квалитета бухача. — *Сл. н.* Бр. 78. — XX, од 4. априла 1934. год. стр. 366.—369.

191. Преглед државних расхода и прихода за месец фебруар 1934. године и за првих једанајест месеци буџетске 1933/34. год. *Сл. н.* Бр. 78. — XX, од 4. априла 1934. год. стр. 369.—377.

192. Испити комисије у ресору Министарства финансија. — *Сл. н.* Бр. 78. — XX, од 4. априла 1934. год. стр. 378.—380.

193. Наредба Министра правде од 17. марта 1934. године Бр. 26513, којом се одређују рејони за сва јавнобележничка места у седишту среског суда у Осеку. — *Сл. н.* Бр. 78. — XX, од 4. априла 1934. год. стр. 380.

194. Ратификација Турске конвенције о побољшању судбине рањеника и болесника у војскама у рату, конвенције о поступању са ратним заробљеницима. — *Сл. н.* Бр. 78. — XX, од 4. априла 1934. год. стр. 380.

195. Измене уредбе о додацима на скупоћу државних скужбеника. *Сл. н.* Бр. 84. — XXI, од 13. априла 1934. стр. 381.

196. Измене и допуне Уредбе о додацима на скупоћу државних пензионера. — *Сл. н.* Бр. 84.—XXI, од 13. априла 1934. год. стр. 382.

197. Решење о припадностима чиновничких приправника и контрактуалних чиновника. — *Сл. н.* Бр. 84.—XXI, од 13. априла 1934. год. стр. 382.—383.

198. Решење о величини награде дневничара и хонорарних службеника. — *Сл. н.* Бр. 84.—XXI, од 13. априла 1934. год. стр. 383.—384.

199. Уредба о разгруписању општине арадачке. — *Сл. н.* Бр. 84.—XXI, од 13. априла 1934. год. стр. 384.

200. Уредба о допуни Уредбе о издавању и потврђивању уверења о имовинском стању. Ш. бр. 61097. од 4. јануара 1932. године, „Службене новине“ од 20 јануара 1932. године, бр. 14.—VI. — *Сл. н.* Бр. 84.—XXI, од 13. априла 1934. год. стр. 384.

201. Трошаринско обележје на цаконима од хартије за цемент. — *Сл. н.* Бр. 84.—XXI, од 13. априла 1934. год. стр. 384.

202. Решење Њ. В. Краља од 15. марта 1934. год. да се створи Консулат Краљевине Југославије у Братислави. — *Сл. н.* Бр. 85.—XXII, од 14. априла 1934. год. стр. 385.

203. Решење Њ. В. Краља од 15. марта 1934. год. да се укине Краљевски консулат у Браили. — *Сл. н.* Бр. 85.—XXII, од 14. априла 1934. год. стр. 385.

204. Уредба о допуни Дисциплинске Уредбе Универзитета у Београду од 6. априла 1906. год. — *Сл. н.* Бр. 85.—XXII, од 14. априла 1934. год. стр. 385.

205. Уредба о спајању општина у Врбаској бановини. *Сл. н.* Бр. 85.—XXII, од 14. априла 1934. год. стр. 385.—386.

206. Уредба о Државној фабрици шећера на Чукарици. — *Сл. н.* Бр. 85.—XXII, од 14. априла 1934. год. стр. 386.—387.

207. Уредба о изменама Уредбе о самосталној управи Државних монопола Краљевине Југославије од 25. октобра 1932. год. — *Сл. н.* Бр. 85.—XXII, од 14. априла 1934. год. стр. 388.

208. Решење о накнади трошкова за службена путовања у иностранство. — *Сл. н.* Бр. 85.—XXII, од 14. априла 1934. год. стр. 388.—390.

209. Допуна Уредбе о организацији Министарства саобраћаја и саобраћајне службе. — *Сл. н.* Бр. 85.—XXII, од 14. априла 1934. год. стр. 390.

210. Испитна комисија за полагање испита особља музеја у Београду — *Сл. н.* Бр. 85.—XXII, од 14. априла 1934. год. стр. 390.—391.

211. Ратификација Републике Доминиканске и Републике Чиле Светске поштанске конвенције. — *Сл. н.* Бр. 85.—XXII, од 14. априла 1934. год. стр. 391.

212. Приступ Мексика Конвенцију и статуту о међународном режиму поморских пристаништа. — *Сл. н.* Бр. 85.—XXII, од 14. априла 1934. год. стр. 392.

213. Предаја девиза Народној банци од извоза у Енглеској. — *Сл. н.* Бр. 85.—XXII, од 14. априла 1934. год. стр. 392.

214. Предаја слободних девиза Народној банци од увоза у Шпанију. *Сл. н.* Бр. 85.—XXII, од 14. априла 1934. год. стр. 392.

215. Телефонски саобраћај. — *Сл. н.* Бр. 85.—XXII, од 14. априла 1934. год. стр. 392.

НОВЕ КЊИГЕ

Бранич ће забележити и приказати сваку књигу која му буде на приказ послата.

Божидар С. Прошић и Власшмир Ј. Лучић: Одлуке Државног Савета 1929.-1932. Београд, 1934. Издање Издавачког и књијарског предузећа Геца Кон А. Д. стр. 790.

Жив. Ст. Девечерски: Закон о таксама са свима правилницима и изменама. VI. издање. Збирка финансиских закона, св. 45. Београд, 1934. Издање Издавачког и књијарског предузећа Геца Кон А. Д. стр. 939.

Др. Гојко Никешкић: Шумарски зборник књ. I. треће издање. Збирка закона ст. 145. Београд, 1934. Издање Књијарнице Геца Кон стр. 481. — Закони о изменама и допунама пореских закона, закона о таксама и т.д. и Уредбе Министарског савета донете ради олакшања економских прилика. Збирка закона. Св. 222. Београд, 1934. Издање Издавачког и књијарског предузећа Геца Кон. А. Д. Стр. 27.

Др. Т. . . . : Збирка конкордата. Београд, 1934. Издање Издавачког и књијарског предузећа Геца Кон А. Д. стр. 157.

Др. Мирослав Тешетић: Закон о радњама (обртни закон) употребљен са најновијим уредбама и правилима. Треће издање Типографије Д. Д. Загреб, 1934. стр. 317. (латиницом).

Закон за измене и допуне закона о непосредним порезама и т.д. Загреб, 1934. Издање Типографије Д. Д. стр. 175. (латиницом).

Уредба о заштити земљорадника и т.д. Загреб, 1934. Издање Типографије Д. Д. стр. 96. (латиницом).

Prof. Dr. Stanko Lapajne: Razvoji in sedanje stanje našega državlјanskega prava, Ljubljana 1934. Strana 48. Cena 36. din.

Николај Д. Пахорухов: Збирка расписа и упутстава Мин. правде и других Министарстава који се односе на примену судских и других закона од 1. јануара 1929. год. до 1. јула 1933. год. Издање Издавачког и књијарског предузећа Геца Кон А. Д. из Београда. Београд 1934.

Славко А. Фаркаш: Закон о администрацији војске и морнарице. Издање Издавачког и књијарског Предузећа Геца Кон А. Д. из Београда Београд 1934. год.

Др. Милош М. Радојковић: Дефиниција нападача. Београд 1934. Издање Библиотеке Југословенског удружења за међународно право — XII. Стр. 21.